

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יש הרבה דברים עליהם צריך לחשוב בשקול הדעת,
פעם־פעמיים ואף יותר. יש דברים עליהם לא צריך לחשוב פעמיים –
זה נקרא "לאלתר", דבר שצריך לעשות מיד.
הדבר העיקרי שצריך להיות אצלנו "לאלתר" הוא משיח נאוו,
בלי חשבונות.

[מתוך השיעור 'סודות אסתר']

צוֹפֵרָה תשפ"ד

הגליון מוקדש לע"נ **אלי בן שמואל הכהן** - גלב"ע יום פורים דפרזים י"ד אדר שני תשפ"ד

צוֹפֵרָה ה'תשפ"ד

הסיפור החסידי 26

לחתוך לך את הקוגעל?!
ה'ישועות משה' מויז'ניץ

מענות ותשובות 28

תשובות הרב לשואלים
איחוי הקרע בעם, שיתוף גוים
בתכנית לימוד ותוכן מול אווירה

פֶּאָצֵר וְלֵבָיִם 29

תּוֹרַת הָעֵלָה וְהַחֲטָאִים
רְזִי יִסְפָּר לָנוּ עַל מַתְּנַת יוֹם הַהֲלָדָת
לְאַבָּא שְׁלוֹ וְמַהוּ הַהֲבִדֵל בֵּין קָרְבָּן עֲלֵה
לְקָרְבָּן חֲטָאִים

סודות אסתר 04

התועדות ליל פורים
עיון ברמזי אסתר המלכה
והעבודה היוצאת מהם

חסידי אומות העולם 15

שיעור ברמב"ם היומי
מדרגות בגוים שומרי מצוות

זריזות בשבת 22

אהבת שלום
זריזות מזרזת את הגאולה

פתח אהל מועד 24

אבן עזרא
לא מפסיקים עבודה באמצע

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ומבורך לכל בית ישראל ובכללם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון חדש ומלא בכל טוב לשבת **פרשת צופרה** עם, איך לא, **התוועדות פורים המרוממת** לה זכינו השבוע.

השבוע בגליון:

כמו שכתבנו, **התוועדות ליל פורים כאן בגליון** יחד עם **שיעור הרמב"ם היומי** בחיק המשפחה, המהווה **סיום ללימוד המחזור הנוכחי**.

השיעור הפותח - **סודות אסתר** - התוועדות ליל פורים **מלאת השמחה**, נותן לנו **הזדמנות להמשיך את חג הפורים הלאה** (מתוך הבנה ש"עד דלא ידע" אמת נמשך לפחות שבוע...). ולקיים "למסמך גאולה לגאולה". מתוך ארבעה **רמזים של המספר אסתר** עולה מבט חדש **על המגלה ועל חג הפורים**, שיש בהם **מסר לעבודת ה' שלנו היום**.

שיעור הרמב"ם - **חסידי אומות העולם** - שמביא אותנו לסיום מחזור לימוד הרמב"ם הקודם, ומזמין אותנו **להצטרף למחזור החדש**, הוא עיון **יפהפה ועמוק** במדרגות השונות של גוים לפי **דרגת התקרבותם לה'**. מבט ממתיק הדרוש לנו כדי **לפעול היום על העולם כולו**.

במדור **מענות ותשובות** תוכלו לקרוא כמה **מענות והדרכות** לרב דוד אור ואורה שי' שחר, שלוחי **'חב"ד בקמפוס' - מכללות ירושלים**, שהשבוע פותחים **בקמפיין שותפות** בשליחות החשובה שלהם - **הבאת מעיינות החסידות לאלפי סטודנטים בירושלים**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת שמיני הבעל"ט:

נ"ך יומי - ישעיהו פרקים סב"ט, ירמיהו - פרקים א"ב; משנה - נזיר פרק ח.

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

סודות אסתר

קיצור מהלך השיעור

בהתוועדות המסורתית בליל פורים השנה דרש הרב **רמזים של אסתר המלכה**, תוך הרחבה במשמעויות הפנימיות בעבודתנו העולות מהרמזים הללו. בכל אחד מארבעת הפרקים רמז אחד (למחרת, בסעודת פורים, נוספו עוד ששה רמזים והושלם ה'מנין' של רמזי אסתר). **פרק א** סומך את מגלת פורים, **מגלת אסתר**, למגלת פסח, מגלת **שיר השירים**, לפי הרמז ש־**אסתר** עולה **שושנה**. **פרק ב** מעמיק בפתיחה למגלה של רבי שמואל בר נחמני, "תחת הנעצוץ יעלה ברוש וגו'", ומגיע לגימטריא ש־**אסתר** עולה "**לא יכרת**". **פרק ג** מסביר איך בפורים זוכים ל"**לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה**" לפי הרמז ש־**אסתר** שוה ל**לאלתר**. **פרק ד**, הפורימי מכל הפרקים, **מגלה את אסתר** בפסוק הראשון במגלה, תוך כדי שהוא **מוציא ממנו את אחשורוש** ושוב מחזיר אותו אליו 'בגדול'. לימוד השיעור בשבת שאחרי פורים – בפרט לאור **ההזמנה של אסתר להשאר אתנו** לפחות שבוע (ראה פרק ד) – הוא הזדמנות **להפנים את האורות הגדולים** של החג הזה להמשך השנה.

אחרי ישראל).

הערב נעבור על כמה גימטריאות יפהפיות של אסתר, היא עיקר החג. זהו חג גם של מרדכי, אבל המגלה נקראת על שמה, ואנחנו זוכים לחגוג כל שנה ושנה את פורים בזכותה – היא בקשה ותבעה מהחכמים שיכתבו ויקבעו אותה לדורות².

כפ"ח.

א ראה "מבוא לגימטריא" בספר **ברכות בחשבון** ח"א.

ב מגילה ז, א.

א. אסתר – שושנת יעקב

החג של אסתר

לחיים לחיים, פורים שמח. נשיר "שושנת יעקב".

אסתר המלכה היא שושנה – "שושנת יעקב, צהלה ושמחה", כפי שאומרים אחרי קריאת המגלה. הרמז לכך הוא פשוט – **אסתר** בגימטריא **שושנה** (661, מספר מגן דוד^א שבא

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל פורים תשפ"ד –

כתוב בחסידות

שפורים הוא
"אתחלתא"

דגאולה" - אנחנו

רוצים כבר משיח

נאו, אז חג פורים

צריך להיות ביתר

שאת ויתר עוז

מכל השנים

הקודמות, עד

השנה הזאת

אבותינו ממצרים ובניסן עתידים להגאל". כבר היום, מפורים – שלשים ימים לפני חג הפסח, לפני "אך ביום הראשון"^א, י"ד בניסן – צריך להתכונן לגאולה האמתית. הגאולה של פורים היא "אתחלתא דגאולה", אבל מ"אתחלתא דגאולה", שהיא בחינת משיח בן יוסף, צריך להגיע לגאולה האמתית והשלמה, שהיא כבר משיח בן דוד. צריך לחשוב על זה ולהתכונן לזה ולזרז את זה.

אחד הענינים ב"מסמך גאולה לגאולה" הוא שבפורים קוראים את מגלת אסתר אבל בפסח יש גם מגלה – מגלת שיר השירים. **אסתר** מכונה **שושנה**, על שם הגימטריא שלה, אבל כמובן גם על שם הענין הפנימי שלה, שהיא שושנה – "אני חבצלת השרון שושנת העמקים". ככה מתחיל פרק ב של שיר השירים, שאפשר לקרוא לו 'שיר של שושנים', כי השושנה חוזרת בו 8 פעמים^ב.

אז הווארט הראשון שאנחנו אומרים הערב ש"למסמך גאולה לגאולה" הוא בעצם להסמיק את מגלת אסתר למגלת שיר השירים. צריך לדעת שמרדכי היהודי ואסתר המלכה – שחז"ל אומרים שהם חתן וכלה, "ויהי אמן את הדסה היא אסתר... לקחה מרדכי לו לבת"^ג, "לבית"^ד – הם גופא הדוד והרעיה של שיר השירים! זו התבוננות מאד יפה, חשובה ויפהפיה, היום – כש"חייב איניש לבסומי בפוריא"^ה – צריך לעשות שבע ברכות כאשר מרדכי היהודי הוא החתן ואסתר המלכה הכלה.

כמו שיש "מלחמה להוי' בעמלק מדר דר"^ו ככה חג פורים הולך ומתגבר משנה לשנה, מדור לדור. הבעל שם טוב אומר^ז שכל שנה הגאולה של חג פורים היא יותר, ולכן "הקורא את המגלה למפרע לא יצא ידי חובתו"^ח – כל מי שחושב שזהו סיפור של העבר לא יצא ידי חובה. צריך לדעת שזה סיפור של ההווה, ולא רק (גם) של ההווה, אלא צריך לדעת שהוא כל שנה יותר ויותר. במיוחד שכתוב בחסידות^ט

שפורים הוא "אתחלתא דגאולה" – אנחנו רוצים כבר משיח נאו, אז חג פורים צריך להיות ביתר שאת ויתר עוז מכל השנים הקודמות, עד השנה הזאת.

מגלת אסתר ומגלת שיר השירים

איפה כתוב שושנה? אין שושנה במגלת אסתר, אבל יש שושנה במגלה אחרת. כתוב שיש מצוה ל"מסמך גאולה לגאולה"^א – צריך להסמיק, לחבר ולקשר בין גאולת פורים, היום, לגאולת פסח. בפורים "אכתי עבדי דאחשורוש אנן"^ב, אנחנו עדיין בגלות, אבל ה' עושה נסים גדולים מאד – הגם ש"אכן אתה אל מסתתר", אבל אתה "אלהי ישראל מושיע"^ג גם בהסתר של הגלות, אבל התכל'ס היא לא להשאיר בגלות, התכל'ס היא לצאת מהגלות ולהגיע לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, שזו כבר גאולת פסח, "בניסן נגאלו

ג שמות יז, טז.

ד ראה כש"ט (קה"ת) אות ק.

ה מגילה פ"ב מ"א.

ו אהבת שלום לר"ח אדר שני - נתבאר באריכות בשיעור שבת ויקהל (נדפס בגליון פקודי) השתא.

ז מגילה ו, ב.

ח שם יד, א.

ט ישעיה מה, טו.

י ראש השנה יא, א.

יא שמות יב, טו. פסחים ה, א.

יב ב, ב; טז, ד; ה, ה; יג, ו; ב, ג; ז, ג.

יג אסתר ב, ז.

יד מגילה יג, א.

טו שם ז, ב.

מיוחד באמורא הזה, שיהיה הגיבור שלנו הערב. כשרבי שמואל בר נחמני היה פותח לדרוש את מגלת אסתר לפני התלמידים שלו, לפני הצבור הרחב שלו, הוא היה פותח בפסוק האחרון של פרק נה בספר ישעיהו^{כב}. בהשגחה מופלאה – לפי התורה של הבעל שם טוב, שאם לומדים תורה לפי הסדר יש קשר למה שקורה בלוח העברי ובכלל – זהו בדיוק הפרק היומי של פורים לפי הסדר שלנו. היום הגענו לפרק נה בספר ישעיהו, והפסוק האחרון בו הוא "תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס והיה להוי' לשם לאות עולם לא יכרת"^{כג}.

נעצוץ, ברוש, סרפד והדס

איך הוא פתח את הדרשה שלו, את דברי האגדה שלו? נעצוץ וסרפד הם שני סוגי קוצים דוקרניים, אז הם משל לרשעים. הגם שנעצוץ וסרפד הם מלים מיוחדות מאד – אי אפשר סתם 'לעבור' על שתי מלים כאלה... – רבי שמואל בר נחמני דרש שנעצוץ הוא המן וסרפד הוא ושתי:

"תחת הנעצוץ, תחת המן הרשע שעשה עצמו עבודה זרה, דכתיב 'ובכל הנעצוצים ובכל הנהגלים'^{כד}". חז"ל מסבירים "נעצוצים" כפסלים, עבודה זרה, והמן הרשע עשה את עצמו עבודה זרה כשהוא גזר שכולם ישתחוו לו. "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"^{כה} בגלל העבודה-זרה של המן. "נעצוץ" נשמע כמו ניצוץ – כנראה יש איזה ניצוץ בתוך הנעצוץ הזה^{כז}, נעצוץ גם נע וגם צץ. המן הוא ה"נעצוץ" ו"תחת הנעצוץ יעלה ברוש" – "יעלה ברוש" זה מרדכי, שנקרא ראש לכל הבשמים שנאמר 'ואתה קח לך בשמים ראש מר דדור'^{כח} ומתרגמינן 'מרי דכי'".

כב מגילה י, ב.

כג ישעיה נה, יג.

כד שם ז, יט.

כה אסתר ג, ב.

כו וראה גם אורח לצדיק תצוה ד"ה "ואתה תצוה" האחרון וייטב פנים זכור אות יב.

כז שמות ל, כג.

יש עוד רמז מובהק, אולי אפילו יותר מובהק: כשאני מחבר **מרדכי היהודי** (ששונה **ש-די**, שם היסוד, הוא הצדיק) ועוד **אסתר המלכה** (ששונה **"לעיני כל ישראל"**^ט, 761) הם שונים יחד 1075, שבדיוק שווה **שיר השירים**! זהו רמז יפהפה ומיוחד לכך שעל הזוג שלנו בחג פורים שלמה המלך כבר כתב שיר אהבה, ש"כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים"^ט ו"כל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים"^ט. שלמה המלך כבר הכין את הזיווג, את ה"מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים"^ט, של מרדכי היהודי ואסתר המלכה.

לפני שנמשיך עוד גימטריא, רק בשביל לקבוע את זה בתוך הראש שלנו, נשיר עוד פעם את "שושנת יעקב".

ב. "לא יכרת" פתיחת המגלה של רבי שמואל בר נחמני

אחד האמוראים של הדור השני, בארץ ישראל, הוא רבי שמואל בר נחמני, שנקרא בלשון חז"ל "בעל אגדה"^כ. לכבודו נפתח עם הגימטריא שלו: **רבי שמואל בר נחמני** עולה 949, **אהבה** פעמים **חכמה**, **אהבת ישראל** ועוד הרבה דברים חשובים שהחבר'ה שלנו אמורים להכיר^{כא}. זהו כבר משהו

בהשגחה
מופלאה – לפי התורה של הבעל שם טוב, שאם לומדים תורה לפי הסדר יש קשר למה שקורה בלוח העברי ובכלל – זהו בדיוק הפרק היומי של פורים לפי הסדר שלנו

טז דברים לד, יב.

יז ראה שפתי חכמים תחלת שה"ש (שכן הוא ברש"י מדויק ע"פ המדרש).

יח ידים פ"ג מ"ה.

יט שיר השירים ז, ז.

כ בראשית רבה ג, ד; איכה רבה א, מא; ועוד.

כא ראה הוספות וביאורים לספר **כלל גדול בתורה** עמ' קפ"ק; **מעין גנים** בשלח הערה מג; **מבחר שיעורי התבוננות** ח"ט עמ' 143; שיעור י"ב אלול תשע"ט; שיעור ב' סיון תש"פ. ועוד.

כתוב בחסידות^{לב} שהדסה היא בעולם האצילות, אבל כשהיא יורדת לעולמות התחתונים ושם היא מסתתרת, "אכן אתה אל מסתתר", "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"^{לג}, דווקא למטה קוראים לה אסתר, ובמציאות שלה למטה היא זוכה להיות מלכה ושם היא זוכה גם להיות האמא של דריוש, שהתיר את בנין בית המקדש השני^{לד}. לגבי היחוס שלו, האם הוא באמת יהודי או לא, יש שאלה גדולה. אם היא האמא שלו ודאי שהוא יהודי, אבל יתכן שהיא שלחה את השדה שלה לאחשורוש, כמו

שכתוב בקבלה^{לה} – כלומר, שלחה רק את הנפש הבהמית שלה – ואז שאלה אם הוא אכן יהודי או לא^{לו}. בכל אופן, הוא מצוין לשבת, כמו גם הסבא שלו, כורש, שמצוין לשבת. כורש התיי, אבל אחשורוש אסר^{לז} – הוא הפסיק את בנין בית המקדש – לכן "ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש"^{לא}, ברשעתו מתחלתו ועד סופו^{לב}. בא הבן שלו, דריוש, ושוב התיי, ובימיו אכן נבנה בית המקדש השני. זה היה מאמר מוסגר.

יש פסוק "והוא עמד בין ההדסים"^מ – "הוא" היינו הקב"ה והוא עומד "בין ההדסים".

לב ע"פ פרדס שכ"ג ומא"א בערכים 'אסתר' ו'הדס(ה)'. ראה ד"ה "בלילה ההוא" פורים תשי"ט פ"ב (נדפס עם קיצורים וביאורים בספר מאמרי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש מבוארים ח"א) וש"נ.

לג דברים לא, יח.

לד עזרא פ"ו.

לה זהר ח"ג רעו, א. ובכ"מ.

לו ראה גם עץ חיים שמ"ט (קליפת נוגה) פ"ו. בעניין זה ראה באורך שיעור י"ד אדר תשע"ח (נדפס בגליון כי תצא דאז).

לז עזרא ד, ו; אסתר רבה ה, ב (וראה גם בתרגום ראשון ריש מגילת אסתר).

לח אסתר א, א.

לט מגילה יא, א.

מ זכריה א, ח.

יש הרבה

כאלה – במיוחד בדור שלנו – שמתחילים מהסוד ואחר כך הרמז, הכי קל, ואחר כך לאט לאט מגיעים לפשט ורק בסוף מגיעים לדרוש, מדרש הלכה של חז"ל, שלומדים בעיונא גם גמרא וגם שו"ע

הפסוק ממשיך "תחת הסרפד יעלה הדס". הסרפד הוא ושתי והדס הוא אסתר המלכה. סרפד אותיות פרדס, אבל בצירוף אחר, פרדס הוא פשט-רמז-דרוש-סוד וסרפד – שהוא קוץ, קוץ דוקר – הוא פשוט מי שמתחיל עם הסוד ואחר כך הרמז ורק אז מגיע לפשט ולדרוש. יש הרבה כאלה – במיוחד בדור שלנו – שהם סרפדים ולא פרדסים... בתוך הסרפד-הפרדס יש את פרס, אבל הסרפדים מתחילים מהסוד ואחר כך הרמז, הכי קל, ואחר כך לאט לאט מגיעים לפשט ורק בסוף מגיעים לדרוש, מדרש הלכה של

חז"ל, שלומדים בעיונא גם גמרא וגם שו"ע. את הסרפד הזה אנחנו לא שוללים – רק מציינים שיש פה סדר שונה מאשר הפרדס... בכל אופן, "תחת הסרפד יעלה הדס". פשוט שהדס הוא אסתר, שקוראים לה הדסה – "ויהי אמן את הדסה היא אסתר". זו הפעם הראשונה שאסתר המלכה מוזכרת במגלה.

"הדסה היא אסתר"

מהו הדס? ריח טוב. כתוב^{כב} שברוש הוא עץ סרק והדס הוא עץ של ריח טוב. ברוש יכול להיות יפה. בשביל מה הוא טוב? המפרשים מסבירים שהוא טוב בשביל צל – הוא נותן צל יפה, אפשר לנוח תחתיו. אבל הדס הרבה יותר חשוב מהברוש כי הוא ריח. אפילו עץ שאין לו פרי – אם יש לו ריח, הוא חוש שמזין את הנשמה, שניזונה מהריח^{כט} יותר מאוכל. ריח הוא חוש של משיח, עליו כתוב "והריחו ביראת הוי"ל", "מורח ודאין"^{לא}.

כח מצודת ציון עה"פ בישעיה שם.

כט ע"פ ברכות מג, ב.

ל ישעיה יא, ג.

לא סנהדרין צג, ב.

יש בפסוק רמז

מובהק שקשור
לאסתר, ויכול
להיות שרבי
שמואל בר נחמני
אמר לתלמידים
אבל לא רשמו
בספרי האגדה
שלנו...

עוד יותר בצמצום, במספר קטן, הם גם שוים – גם **מרדכי** וגם **אסתר** שוה **אהבה**,¹³ יג מדות הרחמים של השושנה. לא תמיד שתי הרמות האחרונות שוות אותו דבר, אבל כאן גם המספר הסידורי וגם המספר הקטן שוים – במספר סדורי הם **חן-חן** ובמספר הקטן **אחד-אחד**.

אחד, אהבה-אהבה, ביחד שם **הוי'**. איך הגענו לזה? שבפסוק הזה, "תחת הנעצוץ", יש **חן** אותיות לפי הכתיב.

"לא יכרת"

עוד פעם, נעצוץ הוא המון, ברוש הוא מרדכי, סרפד הוא ושתי והדס הוא אסתר. קודם כל, איך רש"י מסביר את פשט הפסוק? הוא לא כותב את הדרש של רבי שמואל בר נחמני, על מרדכי ואסתר, אבל כותב בפשט את אותו התוכן – שתחת ממשלת הרשעים ה' נותן את הממשלה שלהם לצדיקים. מאד מתאים בזמן שלנו. לא משנה אם זהו המון או מישהו אחר – אבל יש "נעצוץ" ויש "ברוש", והגאולה מתחילה כאשר ה' מחליף את ממשלת הרשעים, זו "אתחלתא דגאולה" של פורים. אנחנו אוהבים את כל היהודים, כאשר מדובר ביהודים, אבל בכל אופן כשקוראים בתורה יש רשעים ויש צדיקים – יש כל מיני יהודים, ותחת ממשלת הרשעים ה' נותן, מצמיח מתוכה, את ממשלת הצדיקים. זהו פשט הפסוק לפי רש"י.

אחר כך כתוב "והיה [לשון שמחה]^מ, שמחת פורים] להוי' [גם 'והיה' אותיות הוי', בצירוף אחר, זה לפני י-ה] לשם לאות עולם לא יכרת". יש בפסוק רמז מובהק שקשור לאסתר, ויכול להיות שרבי שמואל בר נחמני אמר לתלמידים אבל לא רשמו בספרי האגדה שלנו...

קודם כל, איך הוא דורש את כל הפסוק? מתחיל בתחת המון יעלה מרדכי ותחת ושתי תעלה אסתר. אחר כך על "והיה להוי' לשם" הוא אומר ש"שם" הוא מקרא מגילה. הרי השם של

כתוב שיש שלשה הדסים, אצלנו, בעם ישראל, שנותנים ריח טוב – החוש של המשיח. מי הם הצדיקים שמפיצים את הריח הטוב של משיח? חנניה, מישאל ועזריה^{מא}, שלשת הצדיקים שמסרו את נפשם על קידוש ה', לא על מנת להנצל^{מב}.

הם הדוגמה העיקרית בתולדות עם ישראל של "ונקדשתי בתוך בני ישראל"^{מג}, לא על מנת שה' יעשה להם נס. הם בדור הקודם לאסתר המלכה, בדור של נבוכדנצר, ויש רמז מובהק שאסתר היא גם ההדסה שממשיכה את שלשת ההדסים. היא באה בעקבותיהם, אבל מיד הופכת להיות אסתר. הדסה היא עדיין הקשר שלה לחנניה, מישאל ועזריה ואחר כך "היא אסתר" היינו הקשר שלה למרדכי היהודי, במשך כל המגלה.

מרדכי ואסתר שוין בקומתן

יש בפסוק שלנו כתיב וקרי. הכתיב הוא "תחת הסרפד יעלה הדס" אבל הקרי הוא "ותחת הסרפד", בתוספת ו. הכתיב, שהוא הסוד, המדויק יותר, הוא בלי ו. למאי נפקא מינה? קודם כל, למספר האותיות בפסוק. לפי הכתיב, "תחת" בלי ו, יש בפסוק **חן** אותיות – מספר חשוב, במיוחד אצלנו, במיוחד בפורים. היות שבמספר סידורי – שמחשבים כל אות לפי המיקום שלה באלף-בית, מ' עד 22 – **מרדכי** שוה **חן** וגם **אסתר** שוה **חן**. זהו השויון ביניהם, הזיווג ביניהם, מה שדברנו קודם על הדוד והרעייה של פורים – "תשאות חן חן לה"^{מד}. במספר סידורי הם שוים בקומתן לגמרי.

מא סנהדרין צג, א.
מב דניאל פ"ג.
מג ויקרא כב, לב.
מד זכריה ד, ז.

בע"ה – צריך התקשרות. עוד לפני שקוראים את המגלה אומרים בתפלה "על הנסים", שמתחיל "בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה". מאד משמעותי שהמגלה (התורה של פורים) מתחילה "ויהי בימי אחשורוש", אבל התפלה של פורים ("על הנסים") היא לא "בימי אחשורוש" אלא "בימי מרדכי ואסתר". תפלה היא התקשרות^{מט} – לפני שפותחים את המגלה אני צריך להתקשר לזוג שלנו, מרדכי ואסתר. בלי התקשרות, בלי מרדכי ואסתר, אין מצוה – אין קריאת מגלה ואין סעודת פורים, אין שום דבר. הכל מתחיל מ"תחת הנעצוץ יעלה ברוש", צריך להרגיש את החידוש, את הצמיחה של הצדיק – שהוא המשה שבדוד, המשיח שבדוד – שנע וצץ, עולה מתוך הנעצוץ, מתוך ההמן של הדור, והופך להיות ברוש. אחר כך צריך להרגיש איך אסתר המלכה שלנו – שבמדה מסוימת, כמו שרמזנו קודם, עוד יותר חשובה ממרדכי, "הכל מן האשה"^{נא} – גם עולה. על שניהם כתוב "יעלה" – "תחת הנעצוץ יעלה ברוש, תחת הסרפד יעלה הדס" – אם יש שני "יעלה" יש עילוי אחר עילוי, יותר ויותר.

שוב, הווארט כאן הוא שקודם צריך את ההתקשרות עם הצדיקים, ההזדהות עם הצדיקים, שאנחנו "עם מרדכי"^{נב}. אם אני לא "עם מרדכי" – מה אני הולך בכלל לקרוא את המגלה?! אני "עם מרדכי", ששנה שלמה מחזיק במסירות נפש^{נב}, כשיש גזר להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים – אני עומד בנסיון שנה שלמה. מה זה עם? עם, אני ביחד עם מרדכי,

ה' הוא התורה. כתוב "ליהודים היתה אורה"^{מו}, "אורה" זו תורה^{מז}, ומה התורה של חג פורים? מגלת אסתר^{מח}. כך הוא אומר פה שהשם של ה' בחג פורים הוא מגלת אסתר. אחר כך כתוב "לאות עולם לא יכרת", שאלו ימי הפורים, שיהיה אות עולם ולא יכרת אף פעם, נצחי – שמחת פורים שחוגגים מדי שנה בשנה. עד כאן הדרוש שלו.

אמרנו שמה שלא כתוב – מסתמא הוא אמר אבל לא כתבו, לא הרבו לכתוב גימטריאות... – ששתי המלים האחרונות, "לא יכרת", שוות בדיוק אסתר. אז יש פה עוד רמז מובהק, מתוך דברי חז"ל, שאסתר שוה "לא יכרת". רומז שימי הפורים האלה, שמזמן מרדכי ואסתר חוגגים בכל שנה ושנה, כפי שאסתר בעצמה קבעה, הם "לא יכרת".

להתחיל מהתקשרות לצדיק ולצדיקה

לפני שנעזוב את הרמז הזה נאמר שיש כאן יי-הויה, שגם אפשר ללמוד ממנו משהו מאד חשוב לגבי החג הזה. יש במאמר של רבי שמואל בר נחמני ארבעה דברים: קודם כל יש את מרדכי

ואסתר, הזוג שלנו, ואחר כך שתי מצוות, מקרא מגלה ושמחת פורים – "ליהודים היתה אורה", "אורה" זו תורה, התורה של פורים, ו"שמחה" זה יום טוב, לעשות משתה ושמחה. איזה סדר של יי-הויה יש כאן?

לפני שנאמר את הסדר, מה אפשר ללמוד מכאן בפשט? עוד לפני שקוראים את המגלה, פותחים "ויהי בימי אחשורוש" – שנראה שאסתר כבר רמוזה במלים הראשונות שלה,

מט ראה תו"א עט, ג (ע"פ משנה כלים פ"ג מ"ה).

נ בראשית רבה יז, יב.

נא אסתר ג, ו.

נב ראה תו"א צ"א, א; קכ, ד. ובכ"מ.

מו אסתר ח, טז.

מז מגילה טז, ב.

מח סוד ה' ליראוי שער "שמחת פורים" פ"א. ובכ"מ.

בסופו של דבר האשה עולה גם על האיש – היא המלכה והוא המשנה למלך.

דבר ראשון הוא התקשרות לברוש ולהדס, **וה**. אחר כך זוכים גם לחבר אותם עם האותיות **י-ה**. מקרא מגלה הוא **הי** ושמחת פורים היא **ה** עילאה¹³, "אורה ושמחה". אם כן, הצירוף כאן הוא "והיה", בדיוק כמו שכתוב בפסוק – "והיה", "והוי' להוי'", העיקר כאן הוא 'והיה', זהו הסדר שצריך להיות. "אין 'והיה' אלא שמחה" וגם "אין 'והיה' אלא מיד"¹⁴ – תיכף נגיע למיד. צריך גם לשמוח וגם צריך מיד, צריך מיד להתקשר למרדכי ואסתר ומיד לזכות למקרא מגלה.

בי"ט כסלו גם החסידים רצו לכתוב מגלה, אדמו"ר הזקן לא נתן להם, אבל כשיבוא משיח יתכן – אי אפשר לדעת בבירור, כי זה "עד דלא ידע" – שכן נזכה לעוד מגלה. אבל נזכה לעוד מגלה רק אם נתקשר כדבעי לצדיק של הדור ולצדיקה של הדור, ומה טוב ומה נעים שהצדיק והצדיקה של הדור הם בעצם זוג – זוג מן השמים, דודים, "שתו ושכרו" [בפורים] דודים¹⁵. פורים הוא לא "אכלו רעים" – ה"אכלו" בפורים הוא בדרך אגב, "אכלו רעים", אבל העיקר הוא "חייב איניש לבסומי בפוריא", "שתו ושכרו דודים", אהבת מרדכי ואסתר, הדוד והרעיה של שיר השירים.

עכשיו מישהו הזכיר את הרמז **שנס** פורים היינו ר"ת נעצוץ-סרפד – זהו נס פורים. לחיים.

ג. "לאלתר" לאלתר מיד

הרמז הבא מאד קרוב ל"לא יכרת" של אסתר. בראש השנה תש"א, בתחלת שנות השואה, הכריז הרבי הקודם, הרבי הרי"צ, פעם

נד ראה גם **סוד ה' ליראיו** שער הי"ג ("שמחת פורים").

נח ספרי ראה פיסקא ג; כי תבוא פיסקא א.

נט שיר השירים ה, א.

אני מקושר למרדכי¹⁶. אני (עוד) לא יודע כמה אני מקושר לאסתר, כי היא לא הגידה את עמה ואת מולדתה, כי כן צוה עליה מרדכי¹⁷ – היא מסתירה את עמה ואת מולדתה (אסתר לשון הסתרה), עד הרגע הנכון שהיא מתגלה.

בכל אופן, הווארט הוא שקודם כל צריך "תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס", ואצלנו הכוונה להזדהות, שאני שייך למרדכי ואסתר. הרבה פעמים שואלים מישהו 'למי אתה שייך?', לא צריך להתבייש – 'אני שייך למרדכי היהודי! אני שייך לאסתר המלכה!'. אחרי ההזדהות נותנים

לך שתי מצוות – לקרוא את המגלה ולשמוח בחג פורים, "והיה להוי' לשם לאות עולם לא יכרת". זהו סדר הפסוק.

"שתו ושכרו דודים"

נסיים את העניין: מה הצירוף כאן? ההתקשרות לצדיק ולצדיקה, לבני הזוג – שהם זוג דודים, לא רעים. דודים הם **וה** – מרדכי ואסתר הם ה' **וה** בשם הוי'. קודם צריך

את ה'זה. מהי מלחמת עמלק? להחזיר קודם כל את ה'זה¹⁸, שלענייננו היינו ההתקשרות לצדיק ולצדיקה. זהו גם משהו מיוחד לפורים: בשאר הזמנים אומרים שבכל דור יש צדיק אחד, משה רבינו¹⁹. מה החידוש של פורים? שבכל דור יש צדיק ויש צדיקה, כפשוטו, איש ואשה, כאשר

בשאר הזמנים

אומרים שבכל

דור יש צדיק

אחד, משה רבינו.

מה החידוש של

פורים? שבכל

דור יש צדיק ויש

צדיקה, כפשוטו,

איש ואשה, כאשר

בסופו של דבר

האשה עולה גם

על האיש

נג "עם מרדכי" עולה "משיח הוי'" – כל מי שהוא עם מרדכי ועם מרדכי מגלה את ניצוץ המשיח שבו.

נד אסתר ב, י.

נה ראה גם תו"א פה, ב. ובכ"מ.

נו ע"פ תקו"ז תקון סט (קיוב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז,

ב.

בפורים צריך להיות זוג, שיר השירים – דווקא בפורים צריך שיר השירים בשביל להביא את הגאולה "לאלתר", מיד

לא לחשוב פעמיים

אז אסתר שוה "לאלתר", שהוא לאחד משני כיוונים – או "לאלתר לחיים" או להיפך, אבל "לאלתר", תיכף ומיד, בלי לחשוב פעמיים. יש דברים שלא צריך לחשוב פעמיים. יש הרבה דברים שצריך לחשוב, לשקול בדעת, לחשוב פעמיים, שלש פעמים, ארבע פעמים, הרבה פעמים, ויש דברים שלא צריך לחשוב פעמיים. מה שלא צריך לחשוב פעמיים נקרא "לאלתר", צריך לעשות מיד.

הדבר העיקרי שצריך להיות אצלנו "לאלתר" הוא משיח נאו, בלי חשבונות – הכל נגמה, הכפתורים צוחצחו^ט, עשינו תשובה^ט, הכל הסתיים, כל הבידורים התבררו^ט, כל הרפח ניצוצין נבררו^ט, ונשאר רק "לאלתר", שתבוא אסתר.

אמרנו חידוש, שבכל דור יש צדיק, משה רבינו שבדור, אבל בפורים צריך להיות זוג, שיר השירים – דווקא בפורים צריך שיר השירים בשביל להביא את הגאולה "לאלתר", מיד. החידוש הוא אסתר. "מרדכי בדורו כמשה בדורו"^ט זה לא חידוש, אבל אסתר היא חידוש, ואסתר בגימטריא לאלתר. בכל אופן, גם מרדכי מתקשר, הוא קשור, הוא הדוד שלה, ויש בו אותיות מיד.

נחזור למטבע שקבע וטבע הרבי הקודם, "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה". הגם שהוא אמר זאת בראש השנה, וכתוב בשיחות קדש של ר"ה תש"א, אבל הזמן הכי טוב לקיים זאת הוא פורים. מיד, בלי לחכות, בלי לחשוב פעמיים,

ראשונה את המשפט המפורסם "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"^ט – שאם מיד נעשה תשובה מיד תבוא הגאולה. "לאלתר" היא מלה חשובה שכתובה בגמרא. מי אומר "לאלתר"? רבי יוחנן, בגימטריא פורים, לגבי ראש השנה. פורים הוא כמו יום כיפור^ט, ויום כיפור גופא הוא ראש השנה, כידוע

בספר יחזקאל^ט. "שלשה ספרים נפתחים בראש השנה... צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים"^ט ורשעים לאלתר להיפך החיים. יש שם מאמר דומה, שיש שלש כתות אצל הקב"ה, כת של צדיקים וכת של רשעים וכת של בינוניים, וגם כתוב שהכת של צדיקים נכתבים לאלתר לחיי-עולם או לחיי העולם הבא – יש עוד גרסה – ואילו הכת של רשעים נכתבים ונחתמים לאלתר לגיהנם.

אם כן, יש כאן מלה מאד יפה, לאלתר, מלה מיוחדת – לאלתר, כמעט אותיות אסתר. כמה שוה לאלתר? אסתר. סימן שאסתר היא לאלתר. איך אומרים בלשון הקדש "לאלתר"? מיד – מלה שהרבי הכי אהב, עם כל הרמזים שהרבי נתן לה. איפה יש מיד? בתוך מרדכי. הראש-תוך-סוף של מרדכי הם אותיות מדי. שתי אותיות של פרס נמצאות בתוך אסתר – היא שייכת כנראה לפרס – אבל מרדכי בפירוש שייך למדי. חוץ מאותיות מדי יש בו אותיות רך – "לעולם יהא אדם רך כקנה ולא קשה כארז"^ט. הוא מדי רך. בכל אופן יש לו ראש-תוך-סוף מדי, אותיות מיד.

ט סה שיחת ש"פ ויצא תשמ"ח ס"ח.

טו שיחת ש"פ בלק תנש"א סעיף ז.

טז שיחת יום ב' דר"ה תשמ"ז; שיחת פרשת ויצא תשנ"ב (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט של הרבי הרי"צ). ובכ"מ.

טח רפח ועוד אסתר (שבזכות מסירות נפשה הם נבררו) עולה 949 – אהבת ישראל וכו' (כנ"ל בפנים).

טט עפ"י אסתר רבה ו, ב.

ס נדפס החל מער"ח סיון תש"א – ראה אג"ק מוהרי"צ ח"ה אגרת א'תמז.

סא תקו"ז כא (נד, ב); תו"א צד, ד; צה, ד; קכא, א. וראה קונטרס פורים תנש"א (מאמר ד' דפורים תשי"ג).

סב יחזקאל מ, א.

סג ר"ה טז, ב.

סד תענית כ, א"ב.

“לא מחשבתי”

מחשבותיכם – אין לי מה לחשוב כי מה שאני לא חושב הוא בלאו הכי לא המחשבות של ה', אז חבל על הזמן לחשוב...

כי “עד דלא ידע”, אין מה לחשוב. “לא מחשבתי מחשבותיכם”^{עב} – פסוק שגם מופיע בפרק התנ”ך של היום – אין לי מה לחשוב כי מה שאני לא חושב הוא בלאו הכי לא המחשבות של ה', אז חבל על הזמן לחשוב... “לא מחשבתי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי”, לכן

רק צריך לעשות תשובה למעלה מטעם ודעת. מהי תשובה? אמירת “לאלתר לתשובה” גופא, בלי לחשוב יותר מדי מה זה אומר. קודם כל אלו מלים יפות, נשמע טוב, “לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה” – זה בעצמו שנשמע טוב כבר מספיק – כבר קיימנו את זה, “לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה”. חבל שאין לנו ניגון על המילים האלה... [בינתים]. כן, בינתים.

בכל אופן, זהו הרמז השלישי שלנו הערב, ש-**אסתר** בגימטריא **לאלתר**, בת הזוג של מרדכי, שהוא מיד, מיד-רך. הגאולה תבוא כנראה ברכות, לא בקשיחות. לחיים לחיים.

ד. אסתר בראש המגלה

“ויהי בימי... הוא... המלך מהדו ועד כוש”^{עב} אחרון חביב – איך אסתר רמוזה על ההתחלה של המגלה? הרי זו מגלת אסתר, אז צריך להיות שם אסתר על ההתחלה. את הרמז הזה צריך לכתוב על הלוח, כי הוא קצת מורכב. המגלה מתחילה “ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד כוש” וסוף הפסוק “שבע ועשרים בטפשותו^{עב}”, “אחשורוש הוא אחשורוש” ברשעותו, מראשיתו ועד סופו. הגם שלפי האריז”ל הוא רומז גם לה’,

“מלך שאחרית וראשית שלו”^{עב}, אבל לפי חז”ל או שהוא טפש מתחלה ועד סוף או שהוא רשע מתחלה ועד סוף – כנראה שהיינו הך, הא בהא תליא. אם הוא רשע וטפש – כדאי לסלק אותו מהפסוק... הוא לא מענין אותנו. תיכף נחזיר אותו לתחיה, אבל בינתים אני הורג אותו...

אם כן, אני נשאר רק עם “ויהי... בימי... הוא המלך מהדו ועד כוש”. “הוא” היינו אתכסיא, “ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא”. “ויהי בימי הוא” – יש כאן הימים, התקופה, של אותו “הוא” של “ועבד הלוי הוא”^{עב}, אותו “הוא” של “עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו הגדול בלבד”^{עב}, “הוא” הזה הוא זה שמולך מהדו ועד כוש. כמה שוה “ויהי בימי... הוא... המלך מהדו עד כוש”? תראו פלא, פלאי פלאים, שהוא ודאי מכוון.

למה אדמו”ר הזקן אמר לא לכתוב מגלה? פשוט לא היה מישהו שמסוגל – כולל כל גדולי החסידים – לכתוב עם רוח הקדש. רוח הקדש היא גם כל רמז ורמז, להתחיל מהסוד ולהגיע לרמז – של הסרפד – עוד לפני הפשט. לא היה מישהו שיכול להכניס דברים מופלאים כמו הדבר שעכשיו אנחנו רואים בתוך המגלה, בתוך הכתוב. כמה שוה “ויהי בימי... הוא... המלך מהדו ועד כוש”? מישהו עשה את החשבון? עדיין לא קיימנו “עד דלא ידע” אז אפשר לחשב – שוה בדיוק **אסתר**. זהו הרמז הרביעי שלנו. רצינו לעשות עשרה רמזים, אבל נסתפק בארבעה. איני זוכר אם פעם אמרנו אותו – מישהו זוכר? פלאי פלאים, צריך להוציא פשוט את אחשורוש, ואז רואים שהמגלה פותחת בסוד של אסתר.

הכל אחשורוש

מה קורה אם נחזיר את אחשורוש? פשוט נחבר ביניהם. בסוף אחשורוש גם נשוי, בנפש הבהמית על כל פנים, לאסתר המלכה. זו השדה

עב מאו”א מערכת אלף אות קפב (בשם המדרש).

עג במדבר יח, כג.

עד פרקי דרבי אליעזר פ”ג.

עו ישעיה נה, ח.

עא מגלה יב, א.

ה-1000 הוא א, יש מישהו ששוה למספר הזה בתנ"ך? הוא מתחיל עם א, וא במיוחד בתחלת תבה היא אלף. ההמשך של השם שלו שוה 820, אז ממילא הוא שוה 1820. מי זה? קוראים לו **אחשורוש**, זה השם שלו.

מה יוצא מהרמז המופלא ביותר הזה? שהפסוק הראשון בעצם הוא "בתלת זימני הוי חזקה"⁹ של אחשורוש. שני אחשורוש הסתרנו, שמנו בצד, ואחר כך ראינו שכל הפסוק שוה **אחשורוש** בגדול, 1820, מתחיל **מאסתר** אבל שוה **אחשורוש**. אם כן, כאשר מחזירים עוד שני "אחשורוש", יש לנו כבר שלשה אחשורוש. אם הוא ברשעותו והוא בטפשותו מתחלה ועד סוף כנראה יש עוד אחד שצומח בסוף, בסוף בסוף, אחרי כל הרשעות והטפשות שלו – ומי שצומח בסוף הוא הקב"ה ש"אחרית וראשית שלו", דווקא באחרית הוא פתאום מופיע, שאחרית וראשית שלו. אבל כל הפסוק הראשון יוצא ג"פ **אחשורוש**.

דעת אסתר

כעת נחזור רק לחלק של אסתר. רק החלק של אסתר "ויהי בימי הוא המלך מהדו ועד כוש". כמה אותיות יש בו? 25 אותיות. אז אפשר לצייר כרבע:

ו י ה י ב
י מ י ה ו
א ה מ ל ך
מ ה ד ו ו
ע ד כ ו ש

הכל עולה **אסתר**. אני רוצה שנתבונן בשני אלכסוני הרבע. יש כאן המון רמזים. הפנות הן **שבוע**. פורים הוא רק יום אחד, אבל אם מקיימים את המצוה של "עד דלא ידע כדבעי" הוא לפחות שבוע... אסתר המלכה רוצה להיות נוכחת אצלנו לפחות שבוע. **שבוע** בגימטריא **חשמל**, המשולש של זך.

שלה – **מרדכי** הוא **שדי** – וגם השדה שלה היא משהו, הלואי עלינו השדה של אסתר... לחיים לחיים. לכן לא בכדי **שאסתר** ועוד **אחשורוש** – רק הזווג שלהם – עולה כפולה של שם הוי', הוי' פעמים **נאו** (אל הוי', מספר האותיות בפסוק הראשון של המגלה, מספר ברית ה-7). כבר מתחילים להחזיר אותו לתמונה. אבל קודם צריך להוציא אותו, בשביל לראות את הרמז. נמשיך: הרי יש עוד ביטוי בפסוק הראשון, חוץ מ"ויהי בימי הוא המלך מהדו ועד כוש" כתוב "שבע ועשרים ומאה מדינה". רבי עקיבא עצמו דרש¹⁰ – איך אסתר זכתה ב"שבע ועשרים ומאה מדינה"? בגלל היותה בת של שרה אמנו שחיה 127 שנים. תבוא בתה של שרה – במדרש יש גרסה תבוא בת בתה של שרה – ותמלך על שבע ועשרים ומאה מדינה, כנגד חיי שרה אמנו. אסתר היא השלמות של שרה. בתוך **אסתר** יש גם אותיות **שרה** – "נעוץ סופן בתחלתן"¹¹, אסתר היא "סוף כל הנסים"¹² וסוף כל רוח הקדש של כתבי הקדש¹³, כמו שאמרנו הרגע, שלכן גם אצל אדמו"ר הזקן לא היה שייך לכתוב מגלה.

ראינו איפה **אסתר** רמוזה בהתחלה, "ויהי בימי הוא המלך מהדו עד כוש". שמישהו יאמר לי, מה קורה כשמוסיפים את המלים "שבע ועשרים ומאה מדינה"? עדיין בלי אחשורוש, עוד לא החזרתי אותו לגמרי. "ויהי בימי הוא המלך מהדו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה" שוה 1820, המספר הכי חשוב בכל התורה, **סוד** פעמים הוי', מספר שמות הוי' בכל חמשה חומשי תורה, "נכנס יין יצא סוד"¹⁴, "עד דלא ידע", והסוד של הוי' הוא "ויהי בימי הוא המלך מהדו ועד כוש" [עד כאן עולה **אסתר**] **שבע ועשרים ומאה מדינה** עולה 1820. אבל מה אומר 1820? אם

עה בראשית רבה נח, ג.

עו ספר יצירה פ"א מ"ז.

עד יומא כט, א.

עח ע"י"ש.

עט עירובין סה, א. סנהדרין לח, א.

פ ב"מ קו, ב.

השכל האנושי

הוא שאם אדם עשה משהו, וגם מודה שהוא עשה אותו – הוא חייב לשאת באחריות, לשאת בתוצאות המעשים שלו. אבל ה' חושב אחרת. כמו שה' חושב אחרת, "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח", כך ה' חושב אחרת, ש"מודה ועזב ירחם"

אבל לא בקשתי את הפנות אלא את שני האלכסונים – האלכסון מימין לשמאל הוא אותיות **ו מ מ ו ש** והאלכסון משמאל לימין הוא **ב ה** (את ה"מ כבר ספרנו) ה **ע** – שוים **דעת**. מצד אחד, צריך להגיע "עד דלא ידע", מצד שני הצילוב – שהוא השילוב הפנימי – של אסתר המלכה, מראה שיש לה דעת. היא ברת דעת. יש לאסתר הרבה דעת. אמרנו שבכל דור צריך צדיק וצדיקה, מפורים והלאה, מתש"א והלאה, "לאלתר לתשובה ואלתר לגאולה".

הזאת היא ברת דעת.

כתוב שבכלל אשה דעתה קלה^א, אבל לא האשה הזאת. אם בין התנאים רבי מאיר הוא המשיח^ב, אז ברוריה היא המועמדת להיות האסתר, לכן הוא נסה אותה – אבל היא לא עמדה בנסיון והוא ברח מרוב בושה (לאסייא)^ג. לכן לא זכינו למשיח בתקופת התנאים, כי לא זכינו לזוג של "תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס", ורק אז "והיה להוי' לשם לאות עולם לא יכרת".

"עד דלא ידע" – לצאת מהדעת המחשבה שלי

כמו שהזכרנו, באותו פרק בישיעהו כתוב "לא מחשבותי מחשבותיכם" – מה הפשט?

פא שבת לג, א.

פב ראה ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

פג ראה רש"י ע"ד יח, ב ד"ה "מעשה דברוריא" (ובהערה הקודמת שבסופו של דבר הגיע רבי מאיר לאסייא).

לכאורה צריך קודם את הסוד והרומז, אבל בכל אופן נדלג לפשט. רש"י כותב ש"מחשבותיכם" הם שמי שמודה בעבירה, מי שמודה בחטא, מתחייב. מה הן מחשבות ה', שהן "לא מחשבותי מחשבותיכם"? רש"י כותב ווארט מאד חזק ויפה, ש"מחשבותי" הן "מודה ועזב ירחם"^ד, ההיפך מ"מחשבותיכם" שמודה בחטא מתחייב. השכל האנושי הוא שאם אדם עשה משהו, וגם מודה שהוא עשה אותו – הוא חייב לשאת באחריות, לשאת בתוצאות המעשים שלו. אבל ה' חושב אחרת. כמו שה' חושב אחרת, "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח"^ה, כך ה' חושב אחרת, ש"מודה ועזב ירחם".

"מודה" היינו ספירת ההוד. צריך לעזוב בפועל – לא מספיק שמודה, צריך גם לעזוב – והכח לעזוב בפועל הוא הנצח. שוב, "מודה" הוא ההוד, מהוד באים לנצח, "ועזב", ואז "ירחם" בתפארת, שפנימיותה רחמים. איפה בכלל אדם חושב? בכליות שלו, שהן הנצח וההוד. המחשבה הסתמית של האדם היא שאם יודה שהוא חייב – הוא חייב. אבל ה' חושב אחרת, שאם הוא מודה שהוא חייב, וגם עוזב את החטא, אני מרחם עליו, סולח לו לגמרי. מתי הזמן לתשובה הזאת? זהו "לאלתר לתשובה" של פורים.

בענין הזה אנחנו נסיים, בשבילו צריך "עד דלא ידע". מה פירוש "עד דלא ידע"? לצאת מהמחשבה שלי, מה שנקרא היום לצאת מדפוס החשיבה. לא שאני צריך לגמרי לצאת מהדעת. צריך להיות "עד דלא ידע" – לצאת מה"ידע" שלי, אבל אסתר היא הפנימיות, הדעת שבתוך "ויהי בימי הוא המלך מהדו ועד כוש", והדעת שלה היא הדעת של ה', המחשבה של ה', שהיא פשוט "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה". שיהיה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", שיהיה פורים שמח, שיהיה "לאלתר לגאולה"!

פד משלי כח, יג.

פה שמואל"ב יד, יד.

שיעור

שיעור ברמב"ם היומי

חסידי אומות העולם

קיצור מהלך השיעור

שיעור הרמב"ם השבועי הוא האחרון במחזור לימוד הרמב"ם (שלשה פרקים) הנוכחי, שהסתיים והתחיל שוב מחדש השבוע – הזדמנות פז להצטרף ללימוד! השיעור עוסק בהגדרות השונות של הרמב"ם ל**גוים השומרים את המצוות שלהם** ויש להם חלק לעולם הבא, בשלשה מקומות שונים, והוא מציב מספר **מבנים** בהם מדורגים גוים על **סולם הקדושה** (שבראשו נצבים עם ישראל). זהו שיעור אקטואלי במיוחד לתקופתנו עם הדגש על **האפשרות והחובה** שלנו להפוך **"לאור גוים"** עבור העולם כולו.

דווקא בספר קדושה (ולא בספר נשים), העוסק בקדושת ישראל והבדלתם מאומות העולם, הן בגדר הבדלה. הלכות מלכים, העוסקות במצב השלם והמתקן של עם ישראל ובהארת אורו לכל העולם, הן בגדר המתקה. לכן, כדי להעמיק בדברי הרמב"ם כאן יש להקדים ללמוד את האזכורים הקודמים של הנושא:

חלק לעולם הבא – כל ישראל וחסידי אומות העולם

בהלכות תשובה¹ מסביר הרמב"ם כיצד נידון האדם על זכויותיו ועוונותיו וכותב:

חסידי אומות העולם לעולם הבא

בהלכות מלכים פרק ח'^א עוסק הרמב"ם בגדרם של חסידי אומות העולם ומציין שיש להם חלק לעולם הבא. הרמב"ם מזכיר את חסידי אומות העולם, וגם מתייחס לשאלה למי יש חלק לעולם הבא, בשני מקומות נוספים – בהלכות תשובה ובהלכות איסורי ביאה².

יחסית, הלכות תשובה הן בגדר הכנעה, ההכרחית לתנועת התשובה בנפש (כאשר דברי הרמב"ם שם הם בסיום הלכה העוסקת במושעי ישראל). הלכות איסורי ביאה, הנמצאות

נרשם ע"י איתאל גלעד. אור ל"א אד"ש תשפ"ד – כפ"ח. א שיעור הרמב"ם היומי (ג"פ) לשושן פורים תשפ"ד. ב וראה גם בדרך אגב בהלכות עדות פי"א ה"י.

ג פ"ג ה"ה.

לעולם הבא. רש"י על אתר מציינ לאמור בתחלת הפרק^ט, שבעולם הבא יתקיים "ורעו זרים צאנכם ובני נכר אֶכְרִיכֶם"^א, וממילא רואים שיש גוים גם בעולם הבא (ומכאן מקום לאמירה שגדר החלק לעולם הבא של הגוים הוא שונה, כדלקמן, שהרי אין הם אלא מסייעים שם לעם ישראל^א), ואף פתח למחשבה שעבור הגוים הרוצים לבוא ולסייע לעם ישראל, כדי לקיים את הפסוק הזה, עצם הנוכחות עם עם ישראל בארץ החיים – כפשוטה, היינו ארץ ישראל בעולם הזה – הוא כבר בגדר "חלק לעולם הבא".

צדיקים, בינונים ורשעים באומות העולם

אכן, מהסוגיא בסנהדרין – ודאי לפי פירוש רש"י – מובן שלשיטת רבי יהושע החלק לעולם הבא אינו רק לחסידי אומות העולם, גוים המצטיינים בצדקתם, אלא לכל הגוים מלבד רשעי אומות העולם^ב, "גוים שכחי אלהים" (שלפי רש"י הרי הם רשעים דוגמת בלעם ואותו האיש)^ג. היחיד שמצאנו (בינתיים)

יהודיה, בין "גוים שכחי אלהים" – וראה סדר יעקב (ורשנר) על ע"ד י' ב' ומה שתיפרש שם. בקבלה (ראה קהלת יעקב ערך 'אלישע בן אבויה') איתא שגחזי התגלגל באותו האיש, ובעומק לכל ההדיוטות כאן יש קשר אליו. עוד יש לעיין מה גדרם של המאמינים באותו האיש – האם הם נידונים בחומרה שלו, או שתורף הבעיה הוא שחטא והחטיא את הרבים (כפי שמצינו בראשון לשלשה מלכים שאין להם חלק לעולם הבא, ירבעם), אך דינם של מי שנהו אחריו בתמימות שונה (ויש בהם אף מעלה על אתאיסטים – כנדוע שהבעל שם טוב הקפיד לנסוע דווקא עם עגלון שהצטלב, משום שיש לו אמונה, ולא עם עגלון הכופר בכל – לכן אולי הם נידונים ככשרי האומות שמוזכרים לקמן). ואכמ"ל.

ט סנהדרין צא, ב.
י ישעיה סא, ה.

יא ועד"ז כתב הרמח"ל בדרך ה' ח"ב פ"ד אות ז: ואולם לעזה"ב לא תמצאן אומות זולת ישראל, ולנפש חסידי אומות העולם ינתן מציאות בכחינה נוספת ונספחת על ישראל עצמם, ונמפלים להם כלבוש הנמפל לאדם, ובכחינה זו יגיע להם מה שיגיע מן הטוב, ואין בחקם שישניו יותר מזה כלל. יב וכלשונו הברורה של רש"י כאן: בורר הקדוש ברוך הוא הרשעים שבהם ונותן אותם בניהנם ואין להם חלק לעתיד, אבל השאר יש להם חלק.

יג הרמב"ם בפירושו למשנת "שלשה מלכים וארבעה

...וכן כל הרשעים שעונותיהן מרובים דנין אותן כפי הטאיהם ויש להן חלק לעולם הבא שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אף על פי שהטאו שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ ארץ זו משל כלומר ארץ החיים והוא העולם הבא והוא מסיים את ההלכה הזו בהתייחסות לחסידי אומות העולם: וכן חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא.

המקור לכך ש"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" הוא המשנה הידועה בסנהדרין^ד, אך מהו המקור לסיום דברי הרמב"ם? הכסף משנה ובעל הגהות מימוניות מציינים לסוגיא^ה בפרק "חלק", בה מוסבר שמהמשנה שמציינת את בלעם בין "ארבעה הדיוטות" שאין להם חלק לעולם הבא מובן שגוים אחרים כן באים לעולם הבא. הגמרא אומרת שזו מחלוקת של רבי אליעזר ורבי יהושע, שנחלקו בפירוש הפסוק "ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים"^ו – רבי אליעזר מפרש ש"ישובו רשעים לשאולה" היינו

עבור הגוים הרוצים לבוא ולסייע לעם ישראל עצם הנוכחות עם עם ישראל בארץ החיים – כפשוטה, היינו ארץ ישראל בעולם הזה – הוא כבר בגדר "חלק לעולם הבא"

"פושעי ישראל" ו"כל גוים שכחי אלהים" הם כל הגוים, שכולם הולכים לשאול ואין להם חלק לעולם הבא, ואילו רבי יהושע אומר לו שלא כתוב בפסוק סתם "כל גוים" אלא דווקא "שכחי אלהים", דוגמת בלעם (עליו מוסיף רש"י גם את אותו האיש יש"ו^ז), אבל גוים אחרים באים

ד סנהדרין פ"ו מ"א.
ה סנהדרין קה, א.
ו סנהדרין פ"ו מ"ב.
ז תהלים ט, יח.

ח וצ"ע כיצד מציינ רש"י את אותו האיש, שבפשוטו אמו

גם למושג

חסידי אומות
העולם בשימוש
המקובל היום -
גוים שהתמסרו
להיטיב לישראל,
גם בלי 'לבדוק
בציציות'
של אמונתם
ומעשיהם בכלל
- יש משמעות
ובודאי יש להם
שכר על כך

המקובל היום – גוים שהתמסרו להיטיב לישראל, גם בלי 'לבדוק בציציות' של אמונתם ומעשיהם בכלל – יש משמעות¹ ובודאי יש להם שכר על כך², ומכיון שהתמסרו להיטיב לישראל ודאי מתאים שחלקם בעולם הבא יתבטא בזכות לעזור לישראל, "ועמדו זרים וגו'", וכן"ל). הבינוניים שבאומות העולם, "כשרים שבאומות" – שיתכן שהם רוב הגוים כיום – בהיותם ממוצק קשה להגדיר בדיוק את מצבם, שהתפארת ישראל מבין שבסתמא יש להם חלק לעולם

הבא (וזהו חידוש גדול, כפשוטו, ולא משמע כן מהרמב"ם). רשעי אומות העולם – הכוללים ודאי את כל אויבי ושוואי ישראל המושבעים, ימ"ש – להם ודאי אין חלק לעולם הבא.

אם רוצים, אפשר להרחיב את החלוקה לחמש מדרגות, כפי שהוא בישראל (שגם בצדיקים יש "צדיק גמור" ו"צדיק שאינו גמור" וגם ברשעים יש "רשע גמור" ו"רשע שאינו גמור")³: בתוך צדיקי אומות העולם יש לחלק – כפי שעושה הרמב"ם בדבריו בהלכות מלכים (שיובאו לקמן) – בין "חסידי אומות העולם" (המקיימים שבע מצוות מפני ציווי ה' בתורת משה⁴), שהרי הם בבחינת 'צדיקים גמורים',

יד ראה לקו"ש חכ"ו יתרו שיחה ג פי"ב.
יה וראה ספר חסידים סימן תש"צ (והובא בכ"ד בפוסקים האחרונים).

יט כפשוטו, גם בגוים הבינוניים יש חלוקות רבות, כתבעו של ממוצק (כדברי אדמו"ר הזקן בתניא פי"ג – וראה עד"ז בפרקים י"א – ביחס לבינוני בישראל), כולל החלוקה היסודית (שם פט"ו) בין "עבדו" (מי שמתאמץ להיות טוב ומוסרי) ל"לא עבדו" (מי שנהג בכשרות רק במה שמסתדר עם טבע נפשו), ואכמ"ל.

כ וראה אור שמח הלכות איסו"ב פי"ד ה"ז שדן בבן נח המקיים את המצוות מפני ציווי ה' לאדם הראשון ולנח, שהתקבל אצלו במסורת שלא דרך תורת משה (כפי שדובר בשיעורים האחרונים, הרמב"ם שנקרא משה הוא יחסית בבחינת משה ועל כן הוא מקפיד בענין,

שמציין זאת הוא בעל התפארת ישראל, שכותב "דקיימא לן דגם חסידי האומות יש להם עוה"ב [כרמב"ם פ"ג מתשובה], והרי גם אפילו בינוניים שבהם יש להם חלק לעולם הבא, מדלא תני במתניתין רק בלעם"⁵ (ובהמשך הוא מכנה את אותם בינוניים "כשרים שבאומות", ומשמע שאין הכוונה דווקא למי שמקיים את שבע המצוות – שהרי בפשטות סתם גוים אינם מקיימים את מצוותיהם⁶ – אלא לגוי שמתנהג יחסית בכשרות ובהגינות ואיננו גונב ורוצח וכיו"ב).

עולה מכאן שגם בגוים אפשר לחלק את החלוקה היסודית בעם ישראל לצדיקים, בינוניים ורשעים⁷: הצדיקים שבאומות העולם הם גוים טובים, חסידי אומות העולם – שבזמן שהיובל נוהג אפשר לקבל אותם כגרים תושבים – שלהם ודאי יש חלק לעולם הבא (ויש לציין שגם למושג חסידי אומות העולם בשימוש

הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא" מסביר שציינו דווקא את אלו שניתן היה לחשוב שלגודל מעלתם בחכמה וידעת התורה יש להם חלק לעולם הבא, ויש להדגיש שקלקול האמונה שלהם גרם לדחייתם מהעולם הבא, "וזכר בלעם והוא אינו מישראל, לפי שחסידי אומות העולם יש להם חלק לעוה"ב והודיעו כי בלעם מרשעי אומות העולם ואין לו חלק לעוה"ב". אם כן, לפי הרמב"ם נראה ברור ש"כל גוים שכחי אלהים" כולל את כל מי שאיננו מקיים את שבע מצוות בני נח, אף אם אינו רשע כבלעם, והמשנה ציינה רק אותו משום שבהיותו נביא גדול כמשה, אשר זכה שדרכו ה' ברך את ישראל ברכות נשגבות, ניתן היה לחשוב שודאי יש לו חלק לעולם הבא (אלא שהיה שונא לישראל והחטיאם בבעל פעור ולכן אין לו חלק לעולם הבא), ודוק.

יד תפארת ישראל (יכין) סנהדרין פי"מ"א. תורף דבריו שם הוא ההבחנה בין "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", משום שגם הרשעים שבהם זוכים לעוה"ב אחרי שהם נידונים על חטאיהם ומתנקים מהם, לעומת רשעי האומות ש"לאחר שסבלו עונשן ילכו נפשם לאיבוד", ועיי"ש באריכות דבריו לגבי נפשות ישראל.

טו ב"ק לח, א. ע"ז ב, ב.

טז ברכות סא, ב. ראה גם תניא פ"א.

מי שבא להתגייר
 בתחלה בודקים
 אחריו ומציינים
 בפניו את הקושי
 בהצטרפות לעם
 ישראל, אך ברגע
 שרואים שהוא
 בא להתגייר לשם
 שמים ובהכנעה
 הראויה "מקבלין
 אותו מיד", מכינים
 אותו לגיור בצורה
 שלא תרחיק אותו
 ומרבים בדברים
 המושכים אותו
 בחבלי עבותות
 אהבה

ל"חכמיהם" (המקיימים את המצוות לפי הכרע הדעת שלהם), שהרי הם 'צדיקים שאינם גמורים'^א. בתוך רשעי אומות העולם יש לחלק בין הרשעים הגדולים, מחטיאי הרבים המפורסמים ה'קובעים קללה לעצמם', כבלעם וכו', שהרי הם 'רשעים גמורים', לגוים רשעים 'רגילים', העוברים על שבע המצוות שלהם, והם על דרך 'רשעים שאינם גמורים'^ב.

מדרגות בעולם הבא

פרק יד בהלכות איסורי ביאה עוסק בדיני גרות. בהלכה ז הוא עוסק בגר תושב ומגדיר אותו (ובהלכה ח הוא מציין שגר תושב נוהג רק בזמן שהיובל נוהג):

אי זה הוא גר תושב זה גוי שקיבל עליו שלא יעבוד עבודה זרה עם שאר המצוות שנצטוו בני נח ולא מל ולא טבל הרי זה מקבלין אותו והרי הוא מחסידי אומות העולם. ולמה נקרא שמו תושב

אך מסתמא מצד בחינת אברהם אבינו גם גוי כזה הוא מחסידי או"ה, וד"ל).

כא יחסית, חסידי אומות העולם מפני מצות התורה הם בחכמה, י, "אורייתא מחכמה נפקת" (זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א); חכמי אומות העולם הפועלים לפי הכרעת שכלם הטוב הם בבניה, העילאה, שהיא שכל סתם (ראה תניא פ"ח); כשרי אומות העולם הבינונים הם במדות, ושבשם, שמדותיהם אינן מושחתות והם מזעזעים מעבירות כרצח וגזל וכו' (ראה לקו"ש הנ"ל הערה יז); רשעי אומות העולם הם ביה תתאה (שכאן היא נפרדת מהספירות שמעליה ויורדת מות). וראה לקמן בפנים מבנה שונה, רחב וכולל יותר.

כב ועפ"י האמור בהלכות עדות הנ"ל הערה ב יש לומר שגדר 'רשעים גמורים' באומות העולם היינו מי שיש בהם דין 'מורידין ואין מעלין' (בניגוד לסתם גוים - 'בינונים' ומסתמא גם 'רשעים שאינם גמורים' - שדינם 'אין מורידין ואין מעלין').

לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל כמו שביארנו בהלכות עבודה זרה.

כאן אין התייחסות לעולם הבא של חסידי אומות העולם. יתר על כן, בהלכות הקודמות בפרק, כאשר הרמב"ם מפרט את היחס למי שבא להתגייר – שבתחלה בודקים אחריו ומציינים בפניו את הקושי בהצטרפות לעם ישראל, אך ברגע שרואים שהוא בא להתגייר לשם שמים ובהכנעה הראויה "מקבלין אותו מיד"^א, מכינים אותו לגיור בצורה שלא תרחיק אותו ומרבים בדברים המושכים אותו בחבלי עבותות אהבה^ב – הוא כותב^ה:

וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין אותו שכרן של מצות ומודיעין אותו שבעשיית מצות אלו יזכה לחיי העולם הבא ושאיין שם צדיק גמור אלא בעל החכמה שעושה מצות אלו ויודען.

ואומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים והם ישראל...

לכאורה, יש כאן סתירה לדברי הרמב"ם, שפסק בפירוש גם בהלכות תשובה וגם בהלכות מלכים שיש גם לחסידי אומות העולם – ולא רק לישראל (שכולם בגדר צדיקים, "ועמך כלם צדיקים"^א) – חלק לעולם הבא! בעומק הפשט, דברי הרמב"ם כאן הם חלק ממה שאומרים למי שרוצה להתגייר גיור מלא – להפוך לגר צדק – וכאשר רוצים לחבב עליו את מעשיו מדגישים בו את המעלה המיוחדת שיוזכה לה רק אם אכן יצטרף לעם ישראל (וכנ"ל בתחלת השיעור שהלכות איסורי ביאה הן חלק מההבדלה בין ישראל לעמים, לכן כאן מחודד ההבדל ביניהם), אך כיצד תתיישב הסתירה המפורשת ברמב"ם^ב?

א כג שם ה"א.

ב כד שם ה"ב וראה גם ה"ה.

ג כה שם ה"ג וריש ה"ד.

ד כו ישעיהו ס, כא (וכנ"ל בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה).

ה כז המהר"צ חיות (יבמות מז, א) דחק שיש כאן טעות סופר בדברי הרמב"ם והעיקר כדבריו בהלכות תשובה והלכות מלכים, אך אין נראה לומר כן, כפשוטו. בדברי הרב (כהנמו) ח"א סימן לו כתב שאכן לגוי אין חלק לעולם הבא

ואכן, יש מי שכתב^{לא} שמקומם של חסידי אומות העולם הוא ברווח בין גן עדן לגיהנם (ולפי דברי הרמב"ם בהלכות תשובה, שסמך את העיסוק בחסידי אומות העולם להגדרת גן עדן כ"ארץ החיים" – לישראל החוטאים וגם לאומות – יש לומר שיחסית העולם הבא של האומות הוא ארצי, על דרך המושג "גן עדן הארץ"^{לב}, ואילו חיי העולם הבא של ישראל, בהם מדובר כאן, הם שמימיים)^{לג}.

גרי תושב וחסידי אומות העולם

אחרי כל ההקדמות הללו נעיין בדברי הרמב"ם בהלכות מלכים פ"ח. הפרק עוסק בנייני אשת יפת תאר^{לד} אך מתוך כך הוא מגיע לחיוב שלנו להנחיל לאומות העולם את המצוות השייכות להן^{לה}:

משה רבינו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל שנאמר מורשה קהלת יעקב ולכל הרוצה

זו דיוק שבהלכות איסורי ביאה דברי הרמב"ם בה"ד, על "עולם הבא", באים בהמשך לדבריו בה"ג בה דובר על "חיי העולם הבא", משא"כ בכל מקום בו התייחס לחסידי אומות העולם מדובר ב"חלק לעולם הבא" – עיי"ש באורך (ושם ציין שבמובא בהלכות תשובה נקט כך גם לגבי ישראל, כי מדובר ברשעי ישראל, ולפי האמור כאן עדיין יש חילוק בין רשעי ישראל לחסידי או"ה, וראה עוד לקמן בפנים, ועצ"ע).

לא הרדב"ו, במגדל דוד פ"ו.

לב ע"ח שמ"ב פ"ד (מ"ב), ובכ"מ.

לג יש לומר שגם בישראל גופא יש חילוק בין עולם הבא של "ועמך כלם צדיקים" (הכולל צדיקים שאינם גמורים ומטה) למדרגתם של צדיקים גמורים – עליהם נדרש ש"אין להם חלק לעולם הבא" למעלותא (ראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ב פ"ח; מגלה עמוקות עה"ת שלח יד, לה) – שהיא בסוד "לעתיד לבוא" (אמא עילאה הכלולה באבא עילאה) שלמעלה מ"עולם הבא" (המשכת מוחין מאו"א לד"א), וראה אוה"ת במדבר עמ' טו ואילך; נ"ך עמ' שכ ואילך; לקו"ש ח"ח עמ' 248:249. אם כן, יש כאן ארבע מדרגות – לעתיד לבוא, עולם הבא של ישראל, ארץ החיים אליה נכנסים חסידי או"ה וגיהנם – המכוונות כנגד אותיות הוי' (ידוק):

י	לעתיד לבוא
ה	עולם הבא
ו	ארץ החיים
ה	גיהנם

לד הלכות א"ט.

לה הלכה י (וראה באריכות לקו"ש חכ"ו יתרו ג על תוקף החיוב גם בזמן הזה).

הרדב"ז בהלכות מלכים (בנוסחאות שאינן מצונזרות) כותב:

זה מבואר בכמה דוכתי חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא. וראיתי מי שכתב שאין החלק הזה בנגן העדן, שאין ערל נכנס שם [עיי"ן עירובין יט, א] וסימני' כל ערל לא יאכל בו.

לפי דבריו יש לחלק ולומר שיש עולם הבא השייך לישראל בלבד, עליו מדבר כאן הרמב"ם, ויש את החלק לעולם הבא השייך גם לחסידי אומות העולם, ובו מדובר במקומות האחרים (וסמכו לדברים^{כח} חילוק כעין זה בזהר^{כט}).

אלא שבחסידי אומות העולם שקבלו עליהם את המצוות בפני בית דין ישראל מחמת תורת ישראל יש "קצת גירות" (גיר של גר תושב) ולכן יש להם חלק לעוה"ב, אלא שכפי שיתבאר לקמן נראה ברור מדברי הרמב"ם בהלכות מלכים שהחלק לעולם הבא אינו תלוי בקבלה בפני בית דין (ובפרט שאין מדובר שבא לפני בית דין ברצון להתגייר, ואפשר להציע לו לקבל בפניהם מיד רק את מצוות בני נח – וראה גם משמר הלוי סנהדרין סימן כו – ועצ"ע). ביד פשוטה תרץ שרק לישראל עולם הבא "צפון", כלשון המשך ההלכה הזו "זוה שתראה ישראל בעצם בעולם הזה טובה היא צפונה להם שאינן יכולין לקבל רוב טובה בעולם הזה כאומות שמא ירום לבם ויתעו ויפסידו שכר העולם הבא כענין שנאמר וישמן ישרון ויבעט" – היינו שרק עבור ישראל ה' דואג לשמירת חלקם לעולם הבא, מה שאין כן באומות שה' מאפשר להם לאבד את חלקם בעולם הבא (ועפ"י המבואר בפנים שיש בחינות שונות בעולם הבא, של ישראל ושל העמים, אולי הא בהא תליא – חלק ישראל שייך בעצם לעולם הבא, ולכן אי אפשר לאבדו, ואילו לחלק האומות יש זיקה לעולם הזה, כנ"ל וכדלקמן כמה פעמים, ולכן אפשר לאבדו בעולם הזה, ודוק).

כח משמר הלוי סנהדרין סימן כה (ובספר המפתח בהלכות מלכים) וראה ושו"ת וישב הים ח"ג סל"ח (שם האריך מאד בכל הנידונים כאן).

כט זהר חדש רות עה, ב: ועי' כל נוי שיעשה תשובה ויתפרש מעי' ומעבירה יעול הקב"ה כי רוח קרישא ונפשא קרישא ועי' יש לו חלק לעוה"ב ולא עם בני ישראל אלא חלק בפני עצמו ועולם בפני עצמו. לפי זה, חסידי אומות העולם זוכים לנפשירוח (שכנגד מלות וז"א), שני חלקי הקדושה הניתנים לישראל מלידה וללא עבודה (ראה חסידי דוד סימן עו, נתבאר בארוכה בחסדי דוד הנאמנים ושו"נ), כאשר קדושת ישראל הנבדלה מהאומות מתחילה ממדרגת הנשמה ("נשמת שדי תבנים", סוד הבינה שהיא "מחצב הנשמות" של ישראל). ביחס לבינה המדות (ז"א) היינו מדיים לבושים, כל המדות הטובות של נפשירוח המלבישות את קדושת הבינה הנשמה, כלשון הרמח"ל לעיל הערה יא (והלבושים ביחס לגוף הם גם בגדר קליפה ביחס לתוך, כלשון השל"ה לקמן הערה נא).

ל ובמשמר הלוי סנהדרין סימן כו צרף לסמך לחלוקה

אותן מן התורה, כדיוק לשון הרמב"ם בסיום ההלכה כאן^מ.

חבנה ישראל והאומות

לפי ההסבר האחרון, מוזכרים כאן בדברי הרמב"ם חמשה סוגים. בהלכה י הוא מדבר על שני אלו שעבורם הנחיל משה את התורה, ישראל וגרי הצדק, ובהלכה יא על שלשה סוגים של גוים – גרי תושב, חסידי אומות העולם וחכמי אומות העולם.

יש להסביר שארבע המדרגות של התקרבות מתוך האומות הן כנגד ייחודה: גר צדק זוכה לנפש אלקית, ששרשה מהחכמה^{מא} (בה האמונה ומסירות הנפש^{מב}), והוא כנגד היי (ועל כן יש לו בטול אמת). גר תושב – הנוהג רק בזמן שהיובל נהג^{מג}, ויכול לגור בארץ ישראל, "ארץ החיים" (שהיא בחינת עולם הבא) – שייך לאמא-בינה, סוד היובל^{מד} והעולם הבא^{מה} (והוא זוכה לשמחת החיים בארץ ישראל). חסידי אומות העולם הם כנגד היי, המדות, המתחילות במדת החסד ומלוות בה^{מז}. חכמי אומות העולם (שיש מי שאומר^{מז} שעליהם יש לברך "שנתן מחכמתו לבשר ודם"^{מח}) שייכים לחכמה תתאה, חכמת המלכות, החכמה האנושית (סוד "חכמת שלמה"^{מט}, שגם אומות העולם מתפעלות

להתגיייר משאר האומות שנאמר ככם כגר. אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצוות: וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח וכל מי שלא יקבל יהרג. והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים... והוא מסיים את הפרק בהלכה דנן:

כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם^ל.

יש שהבינו^{לו} ש"המקבל שבע מצות" כאן היינו הקבלה שבהלכה הקודמת, בפני שלשה חברים, ושחסידי אומות העולם זהים כאן לגרי תושב. אכן, מלשון הרמב"ם "אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם" משמע שמדובר כאן בשני גדדים^{לב} ושהרמב"ם כפל את הדברים בתחלת ההלכה כדי לדבר גם על מי שאיננו בגדר גר תושב (כפי שהוא בזמן הזה, שאין היובל נהג ואין מקבלים גר תושב)^{לט}. לפי זה, הקבלה בתחלת הלכה זו אינה הקבלה בפני בית דין מישראל שנוהגת בגר תושב, אלא קבלת הגוי את המצוות בינו לבין עצמו "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו" (וכניגוד לחסידי אומות העולם, שמקבלים את המצוות מהסבה הנכונה ונוהרין לעשותם, חכמי אומות עושים אותן מפני הכרע הדעת, אך בלי לקבל

לו בדפוס הרמב"ם המקובלים נדפס "ולא מחכמיהם" אך בדפוסים הדווקנים לפי כתבי היד ככפנים. וראה בזה עוד לקו"ש ח"כ ויצא ג ס"ט וש"נ.

לז ושב הכהן סימן לח ד"ה "ועפ"י".

לח ולכאורה יש לדייק כאן גם מהלשון בהלכות איסורי ביאה דלעיל, שגר תושב שמקבלין אותו "הרי הוא מחסידי אומות העולם", היינו שגר תושב הוא מכלל חסידי או"ה, אך לאו דווקא שחסידי אומות העולם הם רק מי שבגדר גר תושב המוזכר שם.

לט ראה בשיחה הנ"ל הערה יז הערה 33. וראה באורך שו"ת שיח נחום יו"ד סימן צג.

מ ועיין גם בשיח נחום שם.

מא תניא פ"ב.

מב שם פ"ח ואילך.

מג ויש לומר שבזמן הזה, שאין היובל נהג "קלקלתו היא תקנתו" ויה עילאה נכללת ביי – בהיותן "תריין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" (ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א) – מי שרצוה להתגיייר ולהסתפח לעם ישראל נדרש היום לגיור מלא.

מד זהר ח"ב קטו, ב. ובכ"מ.

מה ראה זהר ח"ב כז, ב (בתוספתא) ובכ"מ.

מו בבחינת "יומא דאזיל עם כולה יומין" – ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב; פע"ח שער ח"ס פ"א.

מז מלכות בית דוד סימן יא אות ב.

מח ראה הלכות ברכות פ"י הי"א.

מט מלכ"ס א, י.

להיות הגונים וכו' – אלא ששכלם עדיין לא הכיר בחיוב של שבע מצוות בני נח (ומסתבר שהם עובדים עבודה זרה בשיתוף); ביצירה גוים שלא נוהגים על פי שכל ויושר, ובוודאי עוברים על שבע המצוות; ובעשיה אותם רשעים מפורסמים כבלעם וכו', המרבים חרון אף של ה' בעולם, בסוד "אף עשיתיו"²³.

ולסיכום:

יהודי (כהן-לוי-ישראל)	י	קוצו של י
גר צדק	י	
גר תושב	ה	
חסידי אומות העולם	ו	
חכם אומות העולם	ה	
שאר הגוים לדרגותיהם	בי"ע	

נג ישעיה מג, ז.

ממנה²⁴). מכיון ששכלם מכוון לאמת – היינו שניצוץ מהקדושה האלקית מופיע בשכלם²⁵ – הרי הם נכללים עדיין בקדושה.

למעלה מארבע המדרגות הללו, בקוצו של י, נמצא היהודי, בסוד הכתר (המתחלק בעצמו לשלשה ראשים, כנגד כהן-לוי-ישראל²⁶).

מתחת המדרגות הללו, המכוונות כנגד עולם האצילות, ישנם הגוים שאינם שומרים את שבע המצוות, אף לא מהכרע הדעת, וגם בהן יש לחלק לשלש מדרגות כנגד העולמות התחתונים בי"ע: בריאה גוים החיים לפי שכלם – משתדלים

נ שם פסוק יד.

נא בדומה להגדרת השל"ה (ראה גם של"ה מסכת פסחים ביאור ז להגש"פ; שם הגהות לספר בראשית וישלח, תו"א א, ממזרים) את חסידי אומות העולם כקליפה בה התלבשה קדושה.

נב ראה גם ע"ח שי"ט (אנ"ך) פ"ט.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ♦ הופעות חסידי אומות העולם ברמב"ם הן בסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה.
- ♦ עבור הגוים הרוצים לסייע לעם ישראל בארץ ישראל האפשרות לכך גופא היא "חלק לעולם הבא".
- ♦ החלוקה של צדיקים-בינוניים-רשעים – ואף בפירוט הרחב שלה – קיימת גם באומות.
- ♦ העולם הבא של ישראל הוא שמימי והעולם הבא של האומות הוא ארצי.
- ♦ על אף שאין דין גר תושב בזמן הזה ישנה מציאות של חסידי האומות העולם (שאינם צריכים קבלה בפני בית דין מישראל) ויש להם חלק לעולם הבא.

זריזות בשבת

אנוש. וכך "אין צו אלא לשון זרוז" מתקן את "אין צו אלא עבודה זרה"².

לזוז בזריזות

האותיות העיקריות בשרש **זרז** הן **זז**, לזוז כל הזמן. זהו סוד המזוזה בפתח הבית, במקום בו זזים, נכנסים ויוצאים, נתינת כח לזוז ולהתקדם תמיד ("לקבוע מזוזה", זו נקודת הקביעות המזויזה הכלל, "כח המניע הבלתי מתנועע"). **זרז** הוא שרש בעל חן (סימטריה), יש בו **זר** ויש בו **זז**. בעל המאמר "ביותר צריך הכתוב לזרז" הוא רשב"י בעל ה**רזים**-הסודות הגנוזים בספר הזהר (המזרז את הגאולה בחסד וברחמים).

"לשון זרוז מיד ולדורות" – ענינה של הזריזות הוא "מיד", והיא שייכת "לדורות", בכל דור זריזות מיוחדת לו ("מרדכי בדורו", "מר דרור" מלשון "דור ודור"), עד לדור הגאולה, כאשר הזריזות שלנו מזרזת את הגאולה.

זהירות וזריזות

צריך "זהירות וזריזות רבה ועצומה לשמור את השבת כהלכתה". לזריזות נוספת כאן הזהירות. זהירות וזריזות הם מושגים קרובים, "זהירות מביאה לידי זריזות". בפשטות, זהירות היא בלא-תעשה וזריזות במצוות-עשה. וכן בשבת, להיות זהיר בשמירת שבת כהלכתה,

צו אַתְּ אֶהְרָץ. ופירש רש"י, אין צו אלא לשון זירוז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס. יש לפרש על דרך זה, דהנה כתיב והטאך בצדקה פרוק, פירוש כי על ידי שאדם נותן דמיו לצדקה נחשב כאילו הקריב את עצמו לפניו ית"ש כקרבן ונעשה מזבח כפרה, כי דמים תרתי משמע. והנה זהו בחול, כי בחול יכול האדם ליתן ממונו לצדקה ולפרוק את עצמו באמצעות מצות הצדקה מכל החטאים. אבל בשבת קודש אין שייך זה ליתן ממונו לצדקה. ועל כן בשבת קודש צריך זהירות וזריזות רבה ועצומה לשמור את השבת כהלכתה, ואזי השבת בעצמה מזבח כפרה... וזהו ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כ"ס, היינו בשבת קודש, שיש בה חסרון מצות הצדקה הנרמזת בכ"ס, צריך זריזות רבה ועצומה לשמרה כהלכתה, בכדי שתהא לו מזבח כפרה וכנ"ל.

כ"ס רומז לצדקה, נתינת מומן כמזבח כפרה (כידוע על צדיקים שהיו מהדדים מאד בצדקה, עד שהיתה להם קופה שממנה נותנים בלי חשבון כלל). אך שבת היא "מקום שיש בו חסרון כ"ס" (שבת היא בזמן, פנימיות המקום), כיון שאי אפשר לקיים בה מצות צדקה. לכן "צריך הכתוב לזרז" בשמירת שבת ואז השבת עצמה היא מזבח כפרה (אפילו לעובד עבודה זרה כדור

נערך ע"י יוסף פלאי, משיעור ש"פ ויקרא תשפ"ד.

א ויקרא ו,ב.

ב זהר ח"ג קיא, ב.

אש תמיד

התורה השלישית עוסקת בפסוק "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", והנקודה העיקרית היא עבודת ה' בחיות, התחדשות והתלהבות, "כטבע האדם שיתלהב לבו לדבר חדש".

גם בעבודת התמיד צריך להתחדש בכל עת, לא גחלת ההולכת ועוממת אלא אש המתחדשת תמיד, "כל חי מתנועע". כך צריך להיות בכל המצוות, לשון צוותא-חיבור הנפעל על ידי החיות. במיוחד בתפלה, צריך לעורר בכל פעם מחדש את האש וההתלהבות, להיות "אש תמיד" (בתפלות שכנגד תמידין).

ובנוגע לשבת קדש: צריך לקבל את השבת באש והתלהבות, וזאת על ידי הכנה מאחד בשבת לשבת, כרמוז ב-**אש**, צירוף השם הקדוש המאיר ביום ראשון ("אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה") עם השם הקדוש המאיר בשבת קדש ("שועתינו קבל ושמע צעקתינו יודע תעלומות").

צירוף יום ראשון (**א**) ויום שבת (**ז**) הוא סוד **אז**. וזהו "נכון כסאך מאז מעולם אתה", התחדשות והתלהבות (גם בדבר תמיד, "מאז מעולם"), ואז מתכונן כסא מלכות ה' בעולם, גילוי עלמא דאתכסא ונעשה הכסא שלם. "נכון כסאך מאז" התקיים בשירת הים, "אז ישיר", שירה והודאה על הנס להודיע את שם ה' בעולם ולהושיבו על כסאו (ולכן חזקיהו לא נעשה משיח כיון שלא אמר שירה).

כאן בא דימוי מיוחד של השבת לאורח. הכנסת שבת היא הכנסת אורחים, המצוה המיוחדת של אברהם אבינו (אותה קיים בחיות והתלהבות), וגם "האורחים שיש לאדם בתמידיות" (תיאור יפה של אורח קבוע 'הישן על הספסל' בבית הצדיק) צריכים להיות אצלו כחדשים (ומה שהשבת היא כאורח חדש, מתבטא בהלכה ששבת נחשבת כ"פנים חדשות" לעניין שבע ברכות). יתרה מזו, צריך להכניס חיות גם באורח עצמו (בגמילות **חסד**, **חס** דל"ת, **חס** = **חיים**). לא מספיק לקיים את המצוה בחיות והתלהבות, אלא צריך להכניס חיות גם בזולת!

ולהיות זריז בהכנות לשבת, וכן זריזות במצוות השבת כל אחד כעניינו (להזדרז להתפלל, לסעודה, לנגן, או ללכת לישון...). אך יש זהירות גם במעשה בפועל, כמו מצוה מיוחדת שבה אדם "זהיר טפי", "זהיר טפי" מלשון זהר ואור. זהו פירוש נוסף ב"זהירות מביאה לידי זריזות" – על ידי "זהיר טפי" (בזהירות ובהארה) באים לזריזות במעשה.

"בשלשה דברים אדם ניכר, בכוסו, בכיסו ובכעסו", שלשה אלו מגלים וחושפים את הכסוי מעל 'עלמא דאתכסיא' של האדם. שלשתם שייכים לפורים: "חייב איניש לבסומי" בכוסו; לתת מתנות לאביונים בכיסו (עיקר ההוצאה בפורים); ולהשתמש בכעס דקדושה על המן-עמלק. האדם ניכר בכעסו על עמלק, כמבואר בתניא שעיקר ההבדל בדרגות הצדיקים הוא עד כמה הצדיק שונא את הרע ומואס בו בתכלית ("אהבי ה' שנאו רע").

השלמת הכסא

בתורה הבאה דורש האהבת שלום "חסרון כיס" בהקשר לעמלק. "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק". עמלק מסתיר את ה-**א** (אלופו של עולם) ואז **מכסא** נותר **כס**, וזהו "מקום שיש חסרון **כיס**".

עמלק יונק מ"כסא **רם** ונשא "צריך" כל איש המשכיל" למחות את עמלק ולהשלים את הכסא על ידי מדת הזריזות המביאה את הגאולה. עמלק הוא הזריזות של הקליפה, הוא הקדים להלחם בנו ביציאת מצרים לפני כל אומה ולשון, ואע"פ שידע שיפגע לא נרתע (כקופץ לאמבטי רותחת), וכנגדה צריכה להיות הזריזות של הקדושה ("השכם להרגו").

התכלית היא גילוי ה-**א** של הכסא. וכן מבואר שההבדל בין **גולה** לגאולה הוא באות **א** הנכנסת לתוך **גל** של **גלות** והופכת אותה ל-**גאול**, גילוי "אלופו של עולם" בתוך הגלות גופא ואז היא נהפכת לגאולה.

פתח אהל מועד

ואסור להתעסק בעניין אחר מלבד עבודת המילואים, אבל מותר לצאת לצרכיהם ולחזור. ומביא ראייה ממה שכתוב "ויבכו בני ישראל את משה שלשים יום", וודאי אין הכוונה שבכו שלשים יום ללא הפסק, אלא שזה היה עיקר עסקם בשלשים יום אלו. והוכחה נוספת ממה שנאמר אצל כהן גדול "ומן המקדש לא יצא", ואין הכוונה שתמיד אסור לו לצאת מהמקדש, אלא כמו שפירש ראב"ע שם "יתכן שלא יצא מן המקדש כי אם לדבר מצוה" (ונראה שהוא הדין לצרכיו). וכיו"ב בפסיקתא זוטרתא "נאמר כאן תשבו ונאמר 'בסכות תשבו' מה להלן יוצא ונכנס אף כאן יוצא ונכנס לבית הכסא ולצרכו".

והרמב"ן פירש קרוב לזה: "שלא יצאו מפתח אהל מועד יומם ולילה בשעת עבודה, כלומר עד שישלימו כל העבודה המוטלת עליהם באותו העת. והיא מצוה נוהגת לדורות שלא יניח כהן עבודה ויצא". וכך מפרש גם מה שנאמר בכהן גדול "ומן המקדש לא יצא" דהיינו בשעת עבודה. כלומר, לרמב"ן הציווי רק שלא להפסיק באמצע עבודה, ואילו לראב"ע הציווי בכל עת אלא שמותר לצאת לצרכו ולחזור.

עבודה תמה

עיקר ענינו של הכהן הוא לעבוד "עבודה תמה", להשלים את העבודה עד תומה-השלמתה, ולא להפסיק באמצע עבודה. כאשר נשלמה העבודה (ואין הכרח להתחיל מיד עבודה

ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלאיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם... ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת ה' ולא תמותו כי כן צויתי. יש אומרים לא תצאו שבעת ימים, ובלילה היו יוצאים לצרכם. והנכון בעיני, שיצאו בשעת הצורך ביום ובלילה. וחכם גדול אמר, כי חפרו מקום בחצר אהל מועד, וזהו רחוק. והכתוב אמר: ויבכו בני ישראל את משה שלשים יום, כאילו אין שם רגע שלא היו בוכים, רק הכתוב דבר שישבו פתח אהל מועד יום ולילה, והטעם שלא יתעסקו בדבר, ולא ילכו למקום אחר. וכן ומן המקדש לא יצא, כאשר אפרש.

ראב"ע דן בשאלה מהו גדר הציווי שלא לצאת מפתח אהל מועד, איך אפשר לשבת שבעה ימים במקום אחד מבלי לצאת לצרכים הכרחיים?

ומביא פירוש ראשון: אסור לצאת כלל במשך היום (שהוא זמן העבודה) אבל בלילה מותר לצאת לצרכם. אך נראה שראב"ע לא מסכים לפירוש זה. פירוש נוסף: חפרו מחילות בחצר המשכן ושם עשו צרכיהם (כמו המחילה שהיתה בבית המוקד). אבל פירוש זה "רחוק" מהפשט. לכן מפרש ראב"ע: אין הבדל בין ימים ולילות, ובכל מקרה אסור לצאת שלא לצורך

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב י"ב אדר ב' תשפ"ד. א ויקרא ת, לג'לה.

שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד – דעתו של הכהן תקועה וקשורה במקדש גם כשהוא יוצא. לאחר ההבדלה, לא לצאת מן המקדש, מגיעה ההמתקה של “בכל דרכיך דעהו”.

כיוצא בזה בתורה: מי שהוא מתמיד באמת בתלמוד תורה, ומקיים “והגית בו יומם ולילה” כל היום וכל הלילה, “באהבתה תשגה תמיד”, הרי גם כשהוא עוסק בדברים אחרים דעתו על התורה (כמו רב שמואל בר שילת מלמד התינוקות, שגם כשאינו נמצא אצלם דעתו עליהם²).

שלשה עולמות

יש להתבונן בדרך נוספת: מקום העבודה במשכן־מקדש ממש הוא כנגד עולם הבריאה (“אמא עילאה מקנא בכורסיא”). זהו ‘עלמא דאתכסיא’ ממנו לא יוצאים (לא מתגלים). בעולם הבריאה הפרט מתבטל לגמרי בכלל, הכהן בעבודתו והלוי בדוכו (“ועבד הלוי הוא”) רק מתוך שייכות לכלל (כשלוחי דידן ושלוחי דרחמנא), וכביכול אין להם כל צרכים פרטיים. היציאה המותרת לדבר מצוה היינו לעולם היצירה (השייך ל”והנגלות”). בעולם היצירה יש ‘מציאות כללית’ (כמו קיום במין), אמנם הפרט כבר מרגיש את מציאות עצמו אלא שהוא מקיים מצוה “בשם כל ישראל”.

היציאה לצרכי (שגם היא מותרת) היא לעולם העשייה, “אף עשיתיו”, בו קיימת הרגשת הפרט עצמו (כפרט שיש לו צרכים אישיים לקיום גופו ובריאותו). זהו תיקון עולם העשייה, להיות “בכל דרכיך דעהו”, וזו תכלית כוונת הבריאה (“אשר ברא אלהים לעשות [עולם העשייה]”, לתקן!)!

ב בבא בתרא ח, ב.

אחרת), אזי לדעת הרמב”ן מותר לצאת (ובדרך מליצה: כיון שהעבודה תמה במלעיל, הרי היא עבודה תמה במלרע ומותר לצאת). ויש ללמוד מכאן לעבודת ה’ בכלל: אין להפסיק באמצע מצוה (גם לא לצורך מצוה אחרת, שהרי “עוסק במצוה פטור מן המצוה”, עליו לעסוק במצוותו הנוכחית שהיא ענינו כעת), ואין להפסיק באמצע תלמוד תורה, במיוחד מי שלומד תורה לרבים (כמו הכהנים שעבודתם היא לצורך כל ישראל). בזמן העבודה והמצוה, יש להיות ‘קדוש’, מובדל לגמרי מכל ענין אחר!

ולדעת ראב”ע, גם כאשר נשלמה העבודה מותר לצאת רק לצורך מסוים, הן לצורך מצוה והן לצרכי ההכרחיים, הכל על דעת לחזור מיד ולכן אין זו ‘יציאה’ גמורה מהמקדש. וכשם שבסוכה צריך לשבת שבעת ימים, היינו שעיקר הישיבה תהיה שם, כן בבית המקדש – והרי המקדש נקרא סוכה, “ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון” (ועל דרך זה, “אסור לצאת מארץ ישראל” אלא לצרכים מסוימים ועל מנת לחזור, העיקר שלא תהא יציאה גמורה ועקירת דירה ללא הכרח).

יותר מזה, יש לומר שגם באותה שעה עצמה שהכהן יוצא מהמקדש (לצרכי וכו’) הוא מקיים את הציווי “תשבו יומם ולילה”, כיון שהכל נגרר אחר עיקר הישיבה. זהו עומק הפשט “תשבו יומם ולילה שבעת ימים” – כל הימים וכל הלילות! “שבת בבית ה’ כל ימי חיי [גם כשאני נמצא במקום אחר]”.

ועוד בפנימיות, הכהן מקיים “בכל דרכיך דעהו”: עיקר מקומו הוא בבית המקדש אך גם כשהוא יוצא מהמקדש לצרכי (לא רק לצרכי מצוה) הוא עושה זאת מתוך מודעות של קדש, ומחבר את “דרכיו” וצרכיו אל המקדש. זו תכונת הדעת, שפירושה “התקשרות והתחברות

הסיפור החסידי

ה'ישועות משה' מויז'ניץ | לחתוך לך את הקוגעל!?

רבי משה יהושע הגר בעל "ישועות משה", נולד בשנת תרע"ו לרבי חיים מאיר הגר, בעל ה"אמרי חיים". בגיל שבע עשרה החל ללמוד בישיבת דודו רבי אליעזר הגר, ובחורף תרצ"ט מונה לרב בוילחוביץ. בראש חודש חשון שנת ת"ש הקים ישיבה בגרוסוורדיין ועמד בראשה, אך בשנת תש"ב נאלץ להמלט לקלז'ו, לגיסו רבי יהודה הורוויץ מדז'יקוב, כדי להמנע מגיוס לצבא האוסטרו-הונגרי. שם נשא ללא אסתר, בתו של הרבי מדעעש. בשנת תש"ד נמלט מגיא ההריגה ועלה לארץ, שם הצטרף לחבורת שומר אמונים בראשות רבי אהרן ראטה. נתמנה לראש ישיבת ויז'ניץ ובתפקיד זה סייע לאביו בביסוס והרחבת החסידות. לאחר פטירת אביו בשנת תשל"ב עלה על כסאו ובמשך כארבעים שנה שימש כרבי. נודע כמתמיד גדול שלא פסק פומיה מגרסא, וכאיש קדוש ועובד ה' מופלא. נסתלק כ' אדר תשע"ב, ונקבר באוהל אדמו"רי ויז'ניץ בבני ברק.

כמה עשרות שנים, אמרו לי בערב שבת אנ"ש תושבי העיר: מנהג המקום שאין הולכים בשבת בשטריימל ברחוב העיר, כדי לא להתגרות בגויים. אמרתי להם: אני אינני תלוי במנהגכם, שכן אין לי דרכון בלגי כי אם ישראל... ובארץ הקודש המנהג מקדמת דנא כן ללכת ברחוב בשטריימל. אמרו לי: אבל כאן אין הולכים כן? והשבת: אם יגיע לאנטוורפן תייר מיפן או הודו, האם לא ילך בכובע אותו הוא חובש בעירו? הרי אין ספק שתושבי אנטוורפן לא יגבילוהו בכך. אם כן אלך גם אני כמנהגי!

וכן היה, יצאתי בשבת קודש לרחוב העיר כששטריימל לראשי, כי מה לי למצוא חן בעיני הגויים? גם הגויים לא מוצאים חן בעיני... ומה היה? מי חרק בשיניו? רק היהודים המודרניים! לגויים לא נגע כלל מה שנשאתי על ראשי, מצידם יכולתי לשאת עליו מה שרק ארצה... היום ב"ה התהפך הגלגל, והמון יהודים שם הולכים בשבת ברחוב חבושים בשטריימל ולבושים בווייסע זאקען [גרביים לבנות]. כל אלה שהתווכחו איתי או, רואים כבר עתה בעולם העליון את האמת. יהודי צריך להזכיר

סיפר בנו, בשם החסיד ר' ברוך ולצר: ביום החופה של בת הרבי, נזקק ר' ברוך לאאמו"ר בדיחפות כדי לסדר איזה דבר בנוגע להתונה. הוא עלה הביתה, פתח את דלת הדרו של הרבי, והנה הוא מוצא אותו טובע בתוך ים של ספרים: רמב"ם, שולחן ערוך, גמרות... הוא המתין כמה דקות, וכשראה שאאמו"ר לא שם לב אליו, התקרב והרעיש מעט עד שהרגיש בו ואמר: כן, ברוך?

השיב ר' ברוך: רבי לעבין! אני עושה התונה? אתם הרי מחתנים היום, וצריך אתכם לסדר כמה עניינים... אמר לו אאמו"ר: ברוך, מה ברצונך? שאכין את הקוגעל, את הסעודה? הלא הכל כבר מוכן! אלא מאי, אתה רוצה שאהיה סדרן בחופה להחזיק את העמודים? אינני מאמין שאתה באמת רוצה שאעשה זאת... מה כן הנך רוצה? שאסתכל איך הציפורים עפות? אני מסתכל יותר טוב בתוך הגמרא!

סיפר הצדיק: כאשר ביקרתי באנטוורפן, לפני

תמוז קרירא ליה". הקרירות הפיזית משקפת ניתוק מוחלט מהסביבה החמה, ומשתלבת היטב עם סבלנותו של החמור לכל משא כבד שישיתו עליו. עוד חבילה ועוד חבילה, ולחמור כלום לא נוגע... והנה, יעקב אבינו בברכותיו לבניו, המשיל לחמור דווקא את יששכר – שבטם של תלמידי החכמים. זאת, מפני שכדי ללמוד תורה בעמקות – כפי שלמד הישועות משה' – יש להפוך לחמור דקדושה, הנושא עליו את עול התורה בלי להתעייף (דוגמה נוספת להנהגת 'חמרא דקדושה' בדורות האחרונים ראו אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלז. קרירותו לענייני העולם התבטאה באופן פיזי ממש: הוא נהג ללכת בקיץ התל אביבי, במעיל פרווה חם כמו בחורף הפולני. כשהעזו משמשיו להדליק את המזגן – חש בכך מיד אפילו אם שהה בחדר אחר, והתבטא כי הקור מקפיא את עצמותיו...).

היהודים עמם התווכח הצדיק מויז'ניץ בסיפור על השטריימל, נכנעו ל'חמור דקליפה' – כמאמר חז"ל: "כל הפורק ממנו עול תורה, נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ". חמור כזה איננו שם לב לעיוות הקיים במערכות שהשתעבד אליהם, והוא ממשיך לחיות בתוכם בלי להתפעל. 'אז מה אם יפני או הודי לא מפחד?' הוא חושב. 'אני יהודי, ויהודי מוריד את הראש'... אך החמור הטוב, חמורו של משית, בועט בכל המוסכמות השקריות הללו וכופף את צווארו רק לעול מלכות שמים. כשנוכה לתקן את החמור – להיות קדים לקליפה ובערים לה' יתברך – נזכה במהרה שיבוא אלינו משיח צדקנו "עני ורוכב על חמור".

לעצמו תמיד: אין אני תלוי באנשי הרחוב! אנשי הרחוב ואני – שני ניגודים הם!

סיפר בנו, האדמו"ר רבי ישראל: כשבאתי לנחם את הג"ר דוד יצחק שפירא שליט"א, שישב שבעה על אביו הג"ר משה שמואל שפירא וצ"ל ראש ישיבת באר יעקב, שאל אותי ר' דוד יצחק: האם יש לך אחות בגילי? השבתי לו שיתכן, והוא סיפר: אבי סיפר לי שכשנולדתי, מצא מחוץ לחדר הלידה את אביכם וצ"ל, שהיה נקרא אז 'דער וויזניצער ראש ישיבה', יושב עם גמרא קמנה והוגה בה בעמקות. אבי קינא בו על שלוות נפשו: הוא עצמו לא יכול היה לצמצם עצמו ללמוד, ועישן מקמרת. ופה נראה אברך, שכלום לא מפריע לו להנות בתורה.

בזמן שהם יושבים וממתנים, יוצאת באמצע המיילדת ואומרת: הרב הגר, מגיע לכם מזל טוב! הרים אביכם את ראשו מהגמרא ושאל: מה נולד? וואס? השיבה המיילדת: רגע, אינני יודעת, וחזרה לראות. באותו רגע הוריד אביכם שוב את ראשו אל הגמרא, עד שתחזור המיילדת להגיד בדיוק מה נולד... שנים רבות אחר כך היה אומר אבי בהתפעמות: הרבה קנאת סופרים גרם לי הויזניצער ראש ישיבה...

[נפלאות הצדיקים]

התמונה העולה משלושת הסיפורים הללו, בשפה החב"דית, היא 'אן התפעלות' – אדישות גמורה לכל דבר שאיננו שייך לעבודת ה'. קרירות היא אמנם תכונה שלילית, בדרך כלל, אך יש לה מקום חשוב בקדושה. כיצד רואים זאת בתורה? בעולם החי, הסמל לקרירות ואדישות הוא החמור: בגמרא נאמר עליו, כי "אפילו בתקופת

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

צירוף סטודנט לא יהודי ללימוד

סטודנט מירושלים שנרשם לתכנית שלנו של 'חב"ד בקמפוס' ביקש לצרף גם מכרה שלו - סטודנטית שוויצרית גויה - שמאוד מתעניינת ביהדות. במקרה נוסף, סטודנט שהצטרף לתכנית, שאל אם גם חברתו ללימודים במכללה, סטודנטית ערביה, תוכל להצטרף ללימוד. לטענתו היא מאוד מזדהה עם ישראל [וסולדת מהתנהגות הערבים בארץ] ומתעניינת מאוד בלימוד תורה ויהדות.

איך עליי להגיב לבקשות אלה?

מענה:

במקרים כאלה, כדאי להזמין את הסטודנטים הלא יהודים לשיחת היכרות מעמיקה. אם אחרי השיחה התחושה היא שיש כאן רצון אמיתי וכנה ללמוד ולהתקרב ליהדות ואכן יש סיכוי מעשי כזה, אפשר להזמין אותם ליטול חלק בפעילות. יש צד בפעילות שלכם בו עליכם להיות כמו דייני גיור, להכיר לעומק את המועמד ולהבין לנפשו.

על הפנימיות, והאוכל וכו' הם רק מעטפת.

איך מאחים את הקרע בעם

הוזמנתי להשתתף בוועידה מעניינת של 120 צעירים מנהלי ארגונים חברתיים-יהודיים מכל הארץ שתעסוק ב'איחוי הקרע בעם' - כהגדרתם. ביקשו שאנחה פאנל שיעסוק ביהדות במרחב הציבורי. אשמח לעצת והכוונת הרב מה אמור להיות המסר באירוע כזה - שלכאורה יכולות לצאת ממנו נקודות משמעותיות שישיפעו על כל מיני ארגונים - מה המסר הכללי, ומה המסר הפרטי בנושא יהדות במרחב הציבורי?

מענה:

איחוי הקרע כו' צריך להיות על ידי היכרות מעמיקה אחד את השני והוספת תוכן וידע מצדנו - מה באמת אומרת תורתנו, מהו היעד ומהם האמצעים להגיע ליעד. [שכן כל הפחד וההתנגדות של הצד השני הינם תוצאה של חסרון ידיעה, הם פשוט לא יודעים (וכמו הבן "שאינו יודע לשאול" של ליל הסדר, לא ח"ו "הבן הרשע"...)].

חוויה מול תוכן בפעילות

חלקן של הפעילויות שלנו ב'חב"ד בקמפוס' פונות לקהל הרחב ומיועדות לחשיפה בסיסית שלנו ושל הפעילות. טבען של פעילויות כאלה הוא שהן נשארות יותר ב'מקיף' ופחות נותנות נקודה פנימית מעמיקה [בשונה מהפעילויות לסטודנטים שנרשמו לתכנית]. הרבה פעמים הרושם שנותר אצל המשתתפים בפעילויות אלה, הוא בעיקר החוויה והאוכל באירוע. אנחנו מתלבטים אם זה נכון להשאיר את אופי הפעילויות הללו על כנו, או לשנות גישה ולהתמקד יותר בפנימיות ופחות באווירה ואוכל גם בפעילויות הנרחבות. נודה לעצת הרב.

מענה:

זו שאלה שמתמודדים איתה כמעט בכל בית חב"ד. אכן לא צריך לשלול אוכל ואווירה טובה בפעילות, אך כמובן הם לא העיקר, אלא רק מבוא לפנימיות, והפנימיות תלויה בכם. אם יש לכם הרבה פנימיות - אנשים ירגישו את זה. כדאי להביא גם הרבה מרצים-אורחים שנקודת הפנימיות דומיננטית אצלם ולנסות שבכל אירוע הדגש יהיה

תורת פלפול! פחטאת

היכן וכיצד שוחטים אותו, מי זורק את דמו והיכן, אלו חלקים מפשר הקרבן נשרפים ואלו נאכלים. למעשה כאן אנו לא פוגשים תאורים על הקרבת קרבנות כאלו ואחרים אלא ממש לומדים את תורת הקרבן – "זאת תורת העלה", "זאת תורת החטאת".

תורה היא מלשון הרצה והתורה היא נצחית – בכל מקום, בכל זמן ובכל אדם, ולכן פשלומונים את תורת הקרבנות עלינו לחפש איך אנו יכולים גם היום, פשבית המקדש עוד לא נבנה, להקריב קרבן לה'.

פחת את צבא' פאתפ

לקראת יום ההלדת של אבא

שלום ילדים!
בשבת שעברה התחלנו לקרא בתורה את חמש ויקרא ונכנסנו לעולם חדש – הקרבנות.

אין זו הפעם הראשונה בה אנו שומעים בתורה על הקרבת קרבן. כבר בסיום החמש הקודם קראנו על הקרבנות שהקרבנו במשכן בימי המלוואים. עוד בערב יציאת מצרים זכינו להקריב את קרבן הפסח. אפלו קין והבל כבר העלו לה' קרבנות מפרות עמלם.

בכל זאת, בספר ויקרא זה כבר משהו אחר. כאן אנו פוגשים רשימה מסודרת של סוגי הקרבנות השונים, פאשר לכל אחד מהם מצמד הסבר מפרט הכולל פרטים רבים – איזה בעל חיים בוחרים,

**מביאים את מעיינות החסידות
לאלפי סטודנטים בידושלים**

בואו לקחת חלק בלימוד

ימי השותפות: כ"ב-כ"ה אדר ב'

www.charity.com

תורה
על חסידים

חלק קטן ממה שאנחנו רוצים לבטא. בעצם אנחנו רוצים לומר לאבא: "אתה ורק אתה אבא שלנו". זה הדבר שהכי ישמח אותו ואת זה היינו רוצים לתת לו. במלים אחרות: אנחנו רוצים לתת לו את עצמנו.

לְעֹלֹת כְּפִים לַאֲבִי

כאשר אני מתבונן במה גדול ה', כמה הוא אוהב אותי ומשקיע בי, אני רוצה לומר לה' תודה. אבל כמו עם אבא, התודה אינה רק עבור השפע שהוא מעניק לי, אלא על זה שהוא תמיד כאן בשבילי — על זה שהוא אבא שלי! אז אם אתה אבא שלי — אני הבן שלך, ואת האמירה הזו אני רוצה להעניק לך במתנה. אני רוצה לתת לך את כל כלי — למסר את עצמי אליך!

בחסידות, הרגש הזה מכנה בטול. את ההרגשה הזו אנו מבטאים בהקדבת קרבן העלה, כאשר בעל החיים למעשה בא להחליף אותי. את העלה איני מחיב להביא (ברב המקרים). אני עושה זאת מרצוני הטוב ומתוך הצורך האישי שלי בהבעת הקשר המיוחד שלי עם ה'. אני מביא את הבהמה או העוף לבית המקדש ולאחר שחיטה וזריקת הדם יעלה הכהן את כל אבריה אל המזבח, שם הם ישרפו כליל! לא יותר מהם מאומה! ריח הניחוח שיעלה משרפת בשר הקרבן יגש לרצון לפני ה' ויגרום לו קורת רוח רבה.

החלטנו, הילדים, להפתיע. ברור, יום הולדת חמשים קורה רק פעם בחמשים שנה... בשלנו תכנית שלמה וכדי שכל ההכנות ישמרו בסוד מפני אבא, שתפנו בהכנות גם את אמא. דבר אחד נשאר בינינו, הילדים, והוא המתנה. רצינו לתת מתנה אישית מאתנו, דרכה נוכל להביע קצת מהאהבה שלנו לאבא ומהתודה שאנו רוצים להביע כלפיו.

כל אחד מאתנו הפריש מקפת החסכון שלו כמה שהיה יכול, כך שיחד הצטבר סכום נאה ומכבד. אז מה קונים? מה באמת יוכל לשמח את אבא? הרי כל ספר שמענין אותו הוא מיד קונה וקורא. כלי עבודה? לא הצלחנו למצא משהו שממש חסר לו. מענין, כי אם אבא היה שואל כל אחד מאתנו מה היה רוצה לקבל במתנה הוא מיד היה מציג בפניו רשימה של עשרה דברים. לי די ברור מה חסר לי. אבל אצל אבא מהר מאוד הבנו שזה אחרת. שמנו לב שלא משנה מה נחליט בסוף לקנות לו בתור מתנה, מה שאנחנו מחפשים בעצם לתת לו הוא משהו אחר — אנחנו רוצים לתת לו את מה שיש לנו עמק בתוך הלב.

אנחנו רוצים לומר לו תודה על כל ההשקעה העצומה שהוא משקיע בנו ועל תשומת הלב המיוחדת שהוא מקדיש לכל אחד מאתנו. לכל אלו קשורה הבעת תודה, ואני לא בא חלילה להמעיט בערכה, אבל הרגשנו שגם הבעת תודה על כל אלו היא

כִּפְחָאֵת לְעָלָה...

הַקְרָבָן שֶׁמִּבְטָא אֶת רִגְשׁ הַשְּׁפָלוּת
הוא **קְרָבָן הַחֲטָאֵת**, מִשּׁוּם שֶׁאֵת
הַחֲטָאֵת חוֹבֵה עָלָי לְהִבְיָא בְּמִקְרָאִים
בָּהֶם לֹא נִזְהָרְתִי פְּרָאוּי וְעִבְרְתִי עַל
רְצוֹנִי שֶׁל ה'. בְּשׁוֹנָה מִקְרָבָן הָעֵלָה,
בְּקְרָבָן חֲטָאֵת רַק הָאִמּוּרִים מְקַטְרִים
עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְאֵלּוּ אֲבָרֵי הַבְּהֵמָה
נִמְסָרִים לְמֵאֲכָל הַכֹּהֲנִים. זֶה אוֹמֵר
שֶׁאֵת רִגְשׁ הַבְּטוּל וּמִסִּירַת עֲצָמֵי כָּלִיל
לֵה' יִחְלִיפוּ רִגְשׁוֹת שְׁפָלוּת וּבּוֹשָׁה
מִעֲצָמֵי וּמֵהַתְּנַהֲגוּתֵי.

שִׁימוּ לֵב! לֹא מְדַבֵּר עַל חֲטָאִים
שֶׁעֲשִׂיתִי בְּמִכּוֹן, בְּמִזִּיד, אֶלָּא דּוֹקָא
עַל כְּאֵלּוּ שֶׁנֶּעֱשׂוּ מִתּוֹךְ חֶסֶד תְּשׁוּמַת
לֵב רְאוּיָה. כְּאֲשֶׁר אָנִי נִכְשֵׁל בְּשׁוֹגֵג אָנִי
יְכוּל לְנִסּוֹת וּלְתַרֵץ אֶת עֲצָמֵי בְּכָף
שֶׁשְׁכַחְתִּי וְלֹא מִמֶּשׁ הַתְּכַוֵּנְתִּי, אֲבָל זֶה
בְּדִיּוּק הַשְּׂאֵלָה הַבָּאָה שֶׁאֲשָׂאֵל: "אֵיךְ
יִתְכּוֹן שֶׁשְׁכַחְתָּ?!". אַתֶּם יוֹדְעִים, דְּבָרִים
שֶׁמִּמֶּשׁ חֲשׁוּבִים אָנִי דוֹאֵג שֶׁלֹּא לְשַׁכַּח.
אָנִי מִכִּין לְעֲצָמֵי לְפָחוֹת חֶמֶשׁ תְּזַכּוּרוֹת
שׁוֹנוֹת וּמִשְׁנוֹת וּבְלִבְד לֹא אֶפְסֶפֶס. אֲבָל
כְּנִרְאָה שֶׁבְּזִמּוֹן הַחֲטָא הֵייתִי מִמְקַד
בְּמִשְׁהוֹ אַחֵר, רְצוֹן ה' לֹא הִיָּה הַדְּבָר הַכִּי
חָשׁוּב לִי. הַחֲטָא הוּא לְמַעֲשֵׂה הַחֲטָאָה
שֶׁל הַמְטָרָה.

שְׁנִזְכָּה לְבְטוּל הָעֵלָה וּלְשְׁפָלוּת הַחֲטָאֵת!
שִׁבַת שְׁלוֹם וּמְבָרְכָה!

5?

לֵאמֹךְ כִּפְחָאֵת

בְּטַח אַתֶּם מִתְפַּעְעִלִים מִמְּנֵי וּמֵהָאֲחִים
שְׁלִי וְחוֹשְׁבִים שֶׁאַנְחֵנוּ דְגָמָה שֶׁל יְלָדִים
לְמוֹפֵת, אֲבָל הָאֲמֵת הִיא שֶׁלֹּא מִמֶּשׁ.
יוֹם הַלְדָת הוּא אַרְוַע מִיָּחַד שֶׁל פְּעַם
בְּ... וְלָכֵן תְּבִינּוּ לְבַד שֶׁלֹּא זֶה תְּמוֹנַת
הַמָּצָב הַקְּבוּעָה שְׁלָנוּ. בְּסֶף הַכֵּל, אֲנַחְנוּ
חֲבוּרָה דֵי תּוֹסֶסֶת שֶׁלֹּא תְמִיד גּוֹרְמַת
לְאִבָּא אֶת מְלֵא נַחַת הָרוּחַ. לֹא פְעַם
הוּא גַם נֶאֱלָץ לְהַקְפִיד עָלֵינוּ, וְתִאֲמִינוּ
לִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְבוּת טוֹבוֹת לְכָף. רַק
בְּשָׁבוֹעַ שֶׁעָבַר, בְּיָמִים שְׂרִיחַ פּוּרִים עִמָּד
בְּאוּרֵי, נִתְפָּסְנוּ בְּקִלְקֵלְתָנוּ. אִבָּא נִכְנָס
לְחֶדֶר שְׁלָנוּ בְּדִיּוּק בְּעֲצוּמָה שֶׁל הַכְּנַת
מִתְקוֹן הַתּוֹת מִים מִשְׁכָּלֵל שֶׁאִמּוֹר הִיָּה
לְגָרֵם לְמִי שֶׁיִּפְתַּח אֶת דַּלַּת הַחֶדֶר שְׁלָנוּ
לְהִרְאוֹת כְּמוֹ מִי שֶׁיִּצְא מִבְּרַכַת שְׁחִיָּה...
"נוּ, בְּאֲמֵת. שְׂמַחָה עַל חֶשְׁבוֹן סֶכֶל שֶׁל
יְהוּדֵי אַחֵר?! כְּמָה פְּעָמִים כְּבָר אִמְרֵתִי
לְכֶם", אָמַר אִבָּא, וְהוֹסִיף "אֵינִי קָשֶׁר בֵּין
הוֹלָלוֹת לְשְׂמַחָה אֲמֵתִית".

הַמְלִים שֶׁהֶצְלִיף בָּנוּ אִבָּא וְהָאֲכֻזָּבָה
שֶׁהִיָּתָה נִסּוּכָה עַל פְּנֵי הָיו קָשִׁים
עֲבוּרָנוּ אֶפְלוּ יוֹתֵר מֵהֶעֱנָשִׁים שֶׁקִּבְּלָנוּ
עַל מַעֲשֵׂה הַקְּנִדָּס. אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל רִגְשׁ
הַבְּטוּל, אוֹתוֹ תִּאֲרַתִּי לְכֶם קָדָם, תְּפַס
רִגְשׁ חֶזֶק שֶׁל בּוֹשָׁה וְהַשְּׁפָלָה. לֹא, לֹא
אִבָּא הִיָּה זֶה שֶׁהַשְּׁפִיל אוֹתָנוּ. הוּא בְּסֶף
הַכֵּל אָמַר אֶת הָאֲמֵת וְהָאֲמֵת לֹא תְמִיד
נְעִימָה לְאִזּוֹן. וּמַה? שֶׁאַנְחֵנוּ בְּטַפְשׁוֹתָנוּ
גְרַמְנוּ לְעֲצָמֵנוּ לְהִגִיעַ לְמִקּוֹם כְּזֶה.

יש גוים בעולם הבא? בדורנו, בו הפצת דת האמת לעולם כולו אינה כרוכה בסכנת נפשות, מוטלת עלינו חובה מיוחדת לדאוג לכך שהאומות ישמרו את שבע המצוות שלהן (ובמסגרת 'המהפכה הרביעית' עלינו לקרב את השייכים לכך גם לשאר חלקי תורתנו הקדושה). החיוב הזה, שבדורות קודמים נמנעו מלעסוק בו בשל הסכנה, תובע מאתנו גם להבין את המעמד של האומות, את סולם-ההתקרבות שלהן לה' ואת השכר המובטח להן אם יעשו זאת.

הרמב"ם פוסק חד-משמעית שלחסידי אומות העולם יש חלק לעולם הבא. כדי להעמיק בעניין יש להבין היטב מהם חסידי אומות העולם, ומתוך גם לבנות מבט נכון על מציאות האומות בכלל, ולהתבונן בגוונים שונים של משמעות המושג "חלק לעולם הבא".

שיעור הרמב"ם בגליון זה – לכבוד סיום הרמב"ם השבוע – עוסק בהרחבה בנושאים אלו, תוך חיבור הנגלה והפנימיות, כדרך הלימוד הקבועה בשיעורים אלו, ומתוך מבט ממתיק המיועד להביא את אור התורה לעולם כולו. כל זה לצד התוועדות ליל פורים הטריה, הממשיכה עבורנו את האוירה והאורות של פורים עוד כמה ימים.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
מ	ת	ו	ר	ת